

Stenografični zapisnik

desete seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dné 14. novembra 1890.

Nazoči: Prvosednik: deželni glavar dr. Josip Poklukar in deželnega glavarja namestnik baron Oton Apfaltrern. — Vladni zastopnik: c. kr. deželni predsednik baron Andrej Winkler. — Vsi članovi razun: ekselenca knezoškof dr. Jakob Missia in Ignacij Žitnik. — Zapisnikar: deželni tajnik Josip Pfeifer.

Dnevni red:

1. Branje zapisnika IX. deželnozborske seje dné 11. novembra 1890.
2. Naznanila deželnozborskega predsedstva.
3. Priloga 59. Poročilo deželnega odbora glede uravnave ogleđovanja mrličev na Kranjskem.
4. Priloga 60. Poročilo deželnega odbora z nasvetom, da se ustanovi mesto asistenta na kirurģičnem oddelku deželne bolnice v Ljubljani.
5. Priloga 61. Poročilo deželnega odbora o uravnavi potoka Mirna z načrtom dotičnega zakona.
6. Priloga 56. Poročilo upravnega odseka o uravnavi zdravstvene službe v občinah (k prilogi 15.).
7. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji Janeza Adamiča v Ponikvah za podporo v zadevi iztrebljevanja požiralnikov v Ponikvah.
8. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji direktorija «zaveze slovenskih učiteljskih društev v Krškem» v zadevi sestave enquete za izdajo slovenskih šolskih knjig.
9. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji akcesista Zvonimira Zora za nagrado.
10. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji varuha bivšega deželnega oficijala Tomana otrok za povišanje milošćine.
11. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji kranjskega muzejskega društva v Ljubljani za podporo.
12. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji Marije Krečeve, udove deželnega tajnika, za vzgojevalni donesek sinu Ivanu.
13. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji pisatelja Josipa Cimpermana za podporo.
14. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji Vipavske kmetijske podružnice za odpis dolga na modri galici.
15. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji občine M. D. v Polji za podporo in posojilo za razširjenje dvorazredne šole.

Stenographischer Bericht

der zehnten Sitzung

des krainischen Landtages

zu Laibach

am 14. November 1890.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Dr. Josef Poklukar und Landeshauptmann-Stellvertreter Otto Baron Apfaltrern. — Vertreter der k. k. Regierung: Landespräsident Andreas Baron Winkler. — Sämmtliche Mitglieder, mit Ausnahme von: Se. Excellenz Fürstbischöf Dr. Jakob Missia und Ignaz Žitnik. — Schriftführer: Landschaftssecretär Josef Pfeifer.

Tagesordnung:

1. Lesung des Protokoll'es der IX. Landtags-sitzung vom 11. November 1890.
2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.
3. Beilage 59. Bericht des Landesausschusses betreffend die Regelung der Todtenbeschau in Krain.
4. Beilage 60. Bericht des Landesausschusses mit dem Antrage auf Creirung einer Assistentenstelle auf der chirurgischen Abtheilung des Civilspitales in Laibach.
5. Beilage 61. Bericht des Landesausschusses über die Regulirung des Neuringbaches mit Vorlage des bezüglichen Gesetzentwurfes.
6. Beilage 56. Bericht des Verwaltungsausschusses über die Regelung des Sanitätsdienstes in den Gemeinden (zur Beilage 15.)
7. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des Johann Adamič in Ponikve um Bewilligung einer Subvention in Angelegenheit der Sauglöcher in Ponikve.
8. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des Directoriums «des Verbandes der slovenischen Lehrervereine in Gurkfeld» betreffend die Zusammenstellung einer Enquete behufs Herausgabe slovenischer Schulbücher.
9. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Accessisten Zvonimir Zor um eine Remuneration.
10. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Vormundes der Kinder des gewesenen landschaftlichen Officials Zoman um Erhöhung der Gnadengabe.
11. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des krainischen Musealvereines in Laibach um Bewilligung einer Subvention.
12. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Landessecretärswitwe Maria Kreč um einen Erziehungsbeitrag für ihren Sohn Johann.
13. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Schriftstellers Josef Cimperman um Bewilligung einer Unterstützung.
14. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Landwirtschafts-gesellschafts-Filiale in Wippach um Abschreibung der Schuld an Kupfervitriol.
15. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Gemeinde Mariafeld um Bewilligung einer Subvention und eines Darlehens behufs Erweiterung der zweiclassigen Schule.

16. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji Metliške kmetijske podružnice za podporo za nakup modre galice.
17. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji županstva v Kapljivasi za podporo za nakup gasilnega orodja.
18. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji društva «Pravnik» za podporo za izdajo slovenske pravne terminologije.
19. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji županstva na Studenci za podporo za popravo občinske ceste.
20. Ustno poročilo finančnega odseka o zgradbi nove deželno-branske vojašnice v Ljubljani (k prilogi 51.).
21. Ustno poročilo finančnega odseka o napravi zavoda za gluhoneme in slepe (k prilogi 52.).
22. Ustno poročilo finančnega odseka o preložitvi ceste čez «Wagensberg» (k prilogi 36.) in o prošnjah trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani in občin Litija, Šmartno i. d.
23. Ustno poročilo upravnega odseka o napravi ceste iz Podpeči do gospodarske ceste, ki se nahaja v ozemlju Ljubljanskega mesta ter stika z okrajno cesto Tomišelj-Lipe in gledé uvrstitve obeh prog med okrajne ceste (k prilogi 42.).
24. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji občine Ustija zaradi razdelitve nekih pašnih parcel med občine (k prilogi 46.).
25. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji zdravstvenega zastopa Kočevskega gledé naprave bolnice v Kočevji.
26. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji občin Radomelje, Jarše, Rova in vasi Preserje, za podporo za napravo mostu preko Bistrice pri železniški postaji Jarše-Menges.
27. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji županije Sv. Katarina v Topolu za ustanovitev samostojne občine.
28. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji davkarske občine Preloka za ločitev od občine Vinice ter za ustanovitev samostojne občine z imenom Preloka.
29. Ustno poročilo odseka za letno poročilo o § 7. letnega poročila deželnega odbora: «Deželni zavodi in zakladi».
16. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Landwirtschaftsgesellschafts-Filiale in Röttling um eine Subvention zum Ankaufe von Kupfervitriol.
17. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Gemeinde Kapljavas um Bewilligung einer Subvention zum Ankaufe von Feuerlöschrequisiten.
18. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Vereines «Pravnik» um Bewilligung einer Subvention behufs Herausgabe der slovenischen juridischen Terminologie.
19. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Gemeinde Brunnhof um Bewilligung einer Subvention für die Reparatur einer Gemeindefestung.
20. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses betreffend den Bau der Landwehrkaserne in Laibach (zur Beilage 51).
21. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Errichtung einer Taubstummen- und Blindenanstalt (zur Beilage 52).
22. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses betreffend die Umlegung der Straße über den Wagensberg (zur Beilage 36) und über die Petitionen der Handels- und Gewerbetammer in Laibach und der Gemeinden Littai, St. Mar. in u. a.
23. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses betreffend die Herstellung einer Straße von Podpeč bis zu der im Gebiete der Stadt Laibach gelegenen, an die Tomišel-Lipe Bezirksstraße anschließenden Wirtschaftsstraße und Einreihung der beiden Straßen in die Kategorie der Bezirksstraßen (zur Beilage 42).
24. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über das Gesuch der Gemeinde Ustija wegen Vertheilung einiger Weideparzellen unter die Gemeindeinsassen (zur Beilage 46).
25. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Sanitätsvertretung von Gottschee betreffs Errichtung eines Krankenhauses in Gottschee.
26. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Gemeinden Radomlje, Jarše, Rava und der Ortschaft Preserje um Subvention behufs Herstellung einer Brücke über den Feistritzbach bei der Eisenbahnstation Jarše-Mannsburg.
27. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des Pfarramtes St. Katharina zu Topol um Creirung einer selbständigen Gemeinde.
28. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Steuergemeinde Preloka um Ausschcheidung aus der Gemeinde Weiniz und um Constituirung einer selbständigen Gemeinde mit der Bezeichnung Preloka.
29. Mündlicher Bericht des Rechenschaftsberichts-Ausschusses über § 7 des Rechenschaftsberichtes des Landesauschusses: «Landesanstalten und Fonde».

Seja se začne ob 10. uri 30 minut dopoldne.

Beginn der Sitzung um 10 Uhr 30 Minuten Vormittag.

Deželni glavar:

Potrjujem sklepčnost visoke zbornice in otvarjam sejo. Gospoda tajnika naprosim, da prečita zapisnik zadnje seje.

1. Branje zapisnika IX. deželno-zborske seje dné 11. novembra 1890.**1. Lesung des Protokoll der IX. Landtags-Sitzung vom 11. November 1890.****Tajnik Pfeifer:**

(bere zapisnik IX. seje v slovenskem jeziku — liest das Protokoll der IX. Sitzung in slovenischer Sprache.)

Deželni glavar:

Želi kdo gospodov kak popravek v ravnokar prečitanem zapisniku?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, izrekam, da je zapisnik zadnje seje potrjen.

2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.**2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.****Deželni glavar:**

Slavnemu zboru so došle sledeče prošnje:

Gospod poslanec Šuklje izroča prošnjo: Die Vertreter der Gemeinden Semič, Suchor, Winkel, Ableschitz, Tributzsche und Weinitz bitten um Bewilligung einer Subvention für die Errichtung von Cisternen und größeren Quellenfassungen.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Jaz izročam sledeči prošnji:

Knab Mathias, Schüler an der landschaftlichen Zeichen- und Maler-Akademie in Graz, bittet um Gewährung eines Stipendiums.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Županstvo občine Žiri predloži prošnjo Janeza Martinška iz Žirovskega Vrha za podporo vsled škode, katero je prouzročil vihar dne 25. avgusta 1890.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Svetec izroča prošnjo županstva v Kresnicah za denarno podporo k popravi občinskih potov.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Pfeifer izroča prošnjo Ivana Lapajneteta, ravnatelja meščanske šole v Krškem, da bi založil slovenski prirodopis za ljudske, oziroma meščanske šole.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Hribar izroča prošnjo dr. Tomaža Romiha, učitelja meščanske šole v Krškem, za podporo k izdaji knjige «Obrtno knjigovodstvo z ozirom na obrtne šole.»

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec dr. Papež izroča prošnjo županstva v Lučah in Veliki Loki za pomoč proti povodnji v Luški dolini.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

S tem so pri kraji prošnje, ki jih je danes prejel slavni deželni zbor.

Prestopimo k daljni točki dnevnega reda, to je:

3. Priloga 59. Poročilo deželnega odbora gledé uravnave ogledovanja mrličev na Kranjskem.**3. Beilage 59. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Regelung der Todtenbeschau in Krain.**

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

4. Priloga 60. Poročilo deželnega odbora z nasvetom, da se ustanovi mesto asistenta na kirurški oddelku deželne bolnice v Ljubljani.**4. Beilage 60. Bericht des Landesauschusses mit dem Antrage auf Creirung einer Assistentenstelle auf der chirurgischen Abtheilung des Civilspitales in Laibach.**

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Daljna točka dnevnega reda je:

5. Priloga 61. Poročilo deželnega odbora ob uravnavi potoka Mirna z načrtom dotičnega zakona.**5. Beilage 61. Bericht des Landesauschusses über die Regulirung des Neuringbaches mit Vorlage des bezüglichen Gesetzesentwurfes.****Deželni glavar:**

Ta priloga še ni iz tiskarne prišla, in to je stvar, katero smo že enkrat tukaj obravnavali in ko bo zopet v obravnavo prišla, pa ne na skodo deželnega zaklada, kakor se je enkrat tukaj omenilo.

Predlagam, da se ta priloga izroči upravnemu odseku.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prestopimo k 6. točki dnevnega reda, to je:

6. Priloga 56. Poročilo upravnega odseka o uravnavi zdravstvene službe v občinah (k prilogi 15.).

6. Beilage 56. Bericht des Verwaltungsausschusses über die Regelung des Sanitätsdienstes in den Gemeinden (zur Beilage 15.).

Poročevalec Kersnik:

Poročilo deželnega odbora, kakor leži vže dalje časa pred nami v prilogi 15., daje nam v svojih treh oddelkih jasno podobo zvršitve zakona ob uravnavi zdravstvene službe v občinah. Predno prehajam na podrobnosti tega poročila, poudarjati moram oni moment, ki je bil vodilen visokemu zboru pri lanskem posvetovanji o tem zakonu in o službenem navodilu za okrožne zdravnike. Tedaj je bil visoki zbor mnenja, da treba čakati malo, da in kako se oživi ta zakon, predno se more misliti na preuredbe, ki so se vže tedaj nasvetovale. No, zakon je postal res meso in kri; ves, da-si jako komplicirani aparat okrožnih zdravstvenih zastopov funkcijonira, pa pokazale so se tudi vže vrzeli v zakonu in v službenem navodilu, katere bo treba izpolniti.

Poročilo deželnega odbora je razdeljeno v tri dele, katerih I. govori o imenovanji okrožnih zdravnikov, II. o razdelitvi v zdravstvena okrožja in III. o službenem navodilu okrožnim zdravnikom; in jaz bi prosil, da se tudi v tej vrsti vrši razprava o poročilu deželnega odbora, oziroma upravnega odseka, ter prosim gospoda deželnega glavarja, da otvori splošno debato.

Deželni glavar:

Otvaram splošno debato. K besedi sta se oglašila gospoda poslanca Hribar in Klun. Gospod poslanec Hribar ima besedo.

Poslanec Hribar:

Visoki deželni zbor! V jedni poslednjih sej razdelilo se je med gospode poslance pismo prečastitega gospoda deželnega predsednika z dné 25. oktobra 1890., namenjeno častitemu gospodu deželnemu glavarju. To pismo je za mé poučno z dvojne strani. Prva stran je politična stran in tu moram opozarjati, da nam od visoke c. kr. deželne vlade prihajajo dopisi izključno ali vsaj večinoma le v nemškem jeziku. Temu načelu je ostal prečastiti gospod deželni predsednik zvest tudi sedaj, ko je dotično pismo poslal gospodu deželnemu glavarju, kajti tudi to pismo je spisano v nemškem jeziku. Obžalujem to, ker se je v tej visoki zbornici že večkrat naglašalo, da imamo pravico do ravnopravnosti, in da je ravno visoka c. kr. deželna vlada oni organ, kateri bi imel najbolj skrbeti za to, da se ravnopravnost, zajamčena po zakonu, tudi v resnici zvršuje.

Pa preidem na drugo stran in tu moram reči, da me je v istini vzveselilo, da smo dobili v tem pismu, katero obsirno in natančno razpravlja sedanjo

uravnavo zdravstvenih zastopov, tako znamenitih dat, da pismo vsekako zaslužuje, da se vzame za substrat razmišljevanju in razmotrivanju, ali bi ne kazalo sedanje določbe, katere veljajo gledé zdravstvenih, pa tudi drugih zastopov, nadomestiti z drugimi. Razvidno je iz tega pisma, da imamo sedaj v naši deželi razne zastope, katerih vsak šteje mnogo članov. Tako imamo zdravstvene zastope, cestne zastope in zastope okrajnih blagajnic. Razume se samo ob sebi, da tako komplikovan aparat delovanje obtežuje, in da delovanje vseh teh zastopov ne more biti tako uspešno, kakor bi bilo lahko, ako bi se stvari, katere rešujejo sedaj vsi ti različni zastopi, pridelile jedni sami korporaciji, ki bi imela pravico sklepati o njih. Stvar danes seveda še ni dozorela, še ni godna, pač pa bi se dal morebiti pozneje najti način, po katerem bi se odpravila dose danja komplikovana in draga uprava, in da bi se vpeljala samo jedna korporacija mesto različnih zastopov, kateri poslujejo sedaj v naši deželi.

V nekaterih drugih deželah naše države se je to že izpeljalo. Štajarska, Češka, Moravska imajo posebne okrajne zastope, in sicer so se na Štajarskem vpeljali okrajni zastopi s zakonom z dné 14. junija l. 1866. Proučil sem ustanovo teh zastopov in prepričel sem se, da so to korporacije, katerih uredba bi imela v naši deželi veliko dobrih nasledkov. Kolikor mi je znano, poslujejo na Češkem jako pohvalno. Na Štajarskem čujejo se sicer pritožbe; ali pritožbe, katere je bilo čuti, izvirajo od tod, ker so bili dotični po zakonu sestavljeni zastopi taki, da so Nemci pričakovali, da Slovenci v nobenem ne bodo mogli dobiti večine. Zavednost in vstrajnost Slovencev pa je dosegala, da so si pridobili na Spodnjem Štajarskem okrajni zastop za zastopom, in zato se sedaj nasprotna stranka pritožuje o okrajnih zastopih in zahteva, da se odpravijo.

Vender pa politični moment za nas ne more mero-dajen biti, temveč se moramo v prvi vrsti ozirati na to, kaj bi se dalo v administrativnem delu doseči s temi zastopi. Okrajni zastopi so posredovalni organi med občinami in deželnim odborom, respektivno deželnim zborom. Mnogo agend, katere sedaj pripadajo deželnemu odboru, mogle bi se prideliti okrajnim zastopom, tako na primer Vas opozarjam na obravnave, katere nas večkrat zadržujejo v visokem tem zboru gledé prošelj tolikih občin, ki se žele odcepiti od drugih, s katerimi so združene in postati samostolne občine. Teško je, ustreči željam takih občin, in sicer iz administrativnega stališča, ker imajo občine mnogo posla v prenešenem delokrogu. Če bi se pa napravili okrajni zastopi, morali bi ti okrajni zastopi imeti svojega tajnika in vse skupne agende občin bi se mogle prideljevati okrajnemu tajniku, kakor bi bilo tudi v delokrogu okrajnega zastopa samega, da dovoljuje, da se velike občine delé v male samostalne občine. Deželnemu odboru bi odpadel tisti obsirni in precej težavni posel, katerega provzročujejo poizvedovanja gledé takih prošelj, ker bi okrajni zastopi sami opravljali ta posel. Občinam pa bi bilo tudi ustrezno, ker bi prebivalci dotičnega okraja imeli zavest, da sami odločujejo v zadevah svojega okraja

in da jim ni treba podajati deželnemu odboru informativnih dat in ga prositi, da njihove zadeve rešuje. Mislim tudi, da bi bilo mogoče, za okranje zastope pri visokej vladi izposlovati nekoliko več ingerencije gledé ljudskega šolstva. Morebiti bi bilo mogoče jeden del agend, katere sedaj pripadajo c. kr. okrajnim šolskim oblastvom, prideliti v področje okrajnih zastopov. Potem pa je, kakor je to tudi omenjeno v pismu prečastitega gospoda deželnega predsednika, tudi mnogo takih stvari, katere so skupne raznim občinam in katere jedna ali druga občina težko opravlja, katere bi pa celi okraji laglje zvrševali. Take skupne zadeve bi bile na primer naprave gozdnih drevesnic in ameriskih trtnic, ko imamo v deželi nesrečno trtno uš. Vse to govori za to, da se ustanové okrajni zastopi, posebno pa tudi ozir do občinstva samega. Dosedaj imamo veliko zastopov, v katerih sedé kmetovalci in trgovci, kateri doma mnogo časa izgubé, če hočejo zvrševati svojo dolžnost v tem ali onem zastopu. Potem bi imeli mesto cestnih ter zdravstvenih in okrajno-blagajničnih zastopov samo jeden zastop, ki bi imel dvakrat ali trikrat na leto plenarno sejo, tako da bi zaštopniki ne izgubivali toliko časa, kakor sedaj pri raznih sejah tolikih zastopov. Okrajni zastop bi iz svoje srede izvolil pet ali šest članov, ki bi takorekoč poslovali kot odsek. Ne bilo bi treba treh različnih zvrševalnih organov, temveč samo jednega organa, kateri bi zvrševal sklepe, storjene v plenarnih sejah okrajnega zastopa.

Vse to se mi zdi tako važno, da vprašanje za- služuje, da se deželni odbor z njim peča in nam v prihodnjem zasedanji, ker sedaj vprašanje se ni dosti zrelo, predloži rezultat svojih studij in stavi svoje predloge. Zato bi si dovolil staviti resolucijo, katero priporočam visokemu zboru, da jo sprejme.

Predlagam namreč:

«Visoki deželni zbor naj sklene:

Deželnemu odboru se naroča, naj vzame v pretres vprašanje, če bi ne kazalo zaradi poslovne olajsave mesto sedanjih cestnih odborov ter zdravstvenih in okrajno-blagajničnih zastopov vpeljati na Kranjskem okrajne zastope, kakor že obstojé v nekaterih drugih deželah in naj poroča o tem v prihodnjem zasedanji deželnemu zboru.»

(Se podpira. — Wird unterstützt.)

Poročevalec Kersnik:

Da se gledé te resolucije ne vname večja debata, katera bi bila s stvarjo, katera je na dnevnem redu, le malo v zvezi, opozarjam, da je bil oni dopis prečastitega gospoda deželnega predsednika izročen uprav- nemu odseku in da pride upravni odsek v kratkem pred visoki zbor s poročilom o tem dopisu. Morebiti shrani gospod predlagatelj svojo resolucijo do tistega časa.

Poslanec Hribar:

Ker mi ni bilo znano, da nam je pričakovati posebnega poročila o tej stvari, in me je gospod po- ročevalec razveselil s to vestjo, umaknem svoj predlog za sedaj, da ga stavim o tisti priliki.

Poslanec Klun:

Dovoljeno mi bodi, da izrekam visoki deželni vladi pristrčno zahvalo za dobrohotnost, s katero se je ozirala na resolucijo, ki sem jo bil lani stavil pri enaki priliki visokemu zboru. V tej resoluciji se je naročilo deželnemu odboru, da se sporazumi z visoko deželno vlado gledé ustanovitve posebnega zdravst- venega okrožja v Poljanah pri Škofji Loki.

Visoka deželna vlada je dobrohotno ustregla tej želji ter deželnemu odboru predlagala, da bi se za Poljansko dolino osnoval posebni zdravstveni okraj s zdravnikovim sedežem v Gorenji Vasi.

Deželni glavar:

Prosim, da se debata ne bode ponavljala, usojal bi si, opozarjati gospoda govornika na to, da bode gospod poročevalec pozneje poročal o tej resoluciji.

Poslanec Klun:

Dobro, potem si pozneje izprosim besedo.

Deželni glavar:

Prosim, da se gospodje govorniki držé generalne debate in vprašam, ali želi kdo besede?

Abgeordneter Excellenz Baron Schwegel:

Ich muß mir das Wort zu diesem Gegenstande in der Generaldebatte erbitten, weil die Bemerkungen, die ich vorzubringen habe, auf den ganzen Gegenstand, der in der Verhandlung steht, sich beziehen und weil ich nicht die Absicht habe, bei der Specialdebatte zu sprechen.

Ich hätte gewünscht, daß der Herr Berichterstatter den Anlaß der Generaldebatte benützt hätte, um seine Anträge jetzt schon im Detail zu begründen und uns dadurch in die Lage zu setzen, die Angelegenheit in ihrem ganzen Umfange sofort beurtheilen zu können. Nachdem dies nicht geschehen ist und ich, wie gesagt, in die Specialdebatte, um die Verhandlung nicht übermäßig zu verlängern, nicht gerne eingreifen möchte, so werden mir die Herren gestatten, daß ich dem Gegenstande in der Generaldebatte einige allgemeine Bemerkungen widme.

Das Sanitätsgesetz und die Dienstesinstruction dazu sind in Wirksamkeit getreten, hat uns der Herr Bericht- erstatter mitgetheilt, und der Bericht des Landesauschusses sowohl als auch der Bericht des Verwaltungsausschusses gestatten einen Einblick in die Wirkungen dieses Gesetzes, welches, ich bringe es in Erinnerung, Anfangs von allen Seiten mit lebhaftem Interesse begrüßt wurde, wenn wir seinerzeit auch mit einzelnen Bestimmungen des Gesetzes nicht einverstanden waren.

Meine Herren! Sie erinnern sich vielleicht noch der verschiedenen Anträge, welche bezüglich dieses Gesetzes von dieser (desne — rechten) Seite des hohen Hauses, sowohl im Jahre 1888 als auch 1889 eingebracht worden sind, Anträge, die nur im Interesse der Sache gelegen waren und welche, wenn sie in Erwägung gezogen worden wären und seitens des hohen Hauses Berücksichtigung gefunden

hätten, vielleicht die heutige Debatte erspart hätten oder die heutige Verhandlung überflüssig erscheinen lassen würden. Ich gestehe, daß die Anträge des Verwaltungsausschusses mich sonderbar anheimeln und daß sie auf mich den Eindruck machen, als ob dieselben Anträge, die wir im vorigen Jahre von dieser (desne — rechten) Seite aus vertreten haben, heute in einer den veränderten Verhältnissen zwar entsprechenden, im übrigen aber in so ziemlich übereinstimmenden Weise, in der Wesenheit ebenso wie wir es gethan haben, dem hohen Hause zur Annahme empfohlen werden. Es könnte dies eine Satisfaction für die Minorität sein, wenn diese nicht bedauern müßte, daß die Anträge, welche jetzt und zu spät eingebracht werden, leider vielleicht gar nicht oder wenigstens nicht in ihrer Gänze zur Annahme gelangen können — nicht deshalb, weil das hohe Haus auch heute noch denselben vielleicht widerstreben wird — sondern deshalb, weil das bereits erfolgte Inleben treten dieses Gesetzes die Annahme dieser Anträge wesentlich erschwert. Ich habe im Jahre 1888 bei der Verhandlung über diesen Gegenstand darauf hingewiesen, daß die finanzielle Seite dieses Gesetzes nicht aus den Augen zu lassen sei und daß man sorgfältig erwägen müsse, ob man nicht die Landgemeinden durch Gebüren und Umlagen unter diesem Titel zu ernstlich belasten würde. Ich weiß nicht, meine Herren, ob Sie sich ein klares Bild davon machen können oder gemacht haben, welche Lasten wir durch diese Einrichtung der Bevölkerung auferlegt haben. Einiges Material liegt vor; Sie werden aus dem vorliegenden Materiale sowie aus dem Berichte über diesen Gegenstand eine Summe von 35.000 fl. als erste Abschlagszahlung, die wir für dieses Gesetz gezahlt haben, entnehmen; — ob dies die Hälfte oder welcher Theil des Ganzen es sei, das wir zu zahlen haben werden, läßt sich genau nicht bestimmen, aber eines läßt sich bestimmt behaupten, daß die Lasten, welche der Bevölkerung durch dieses Gesetz auferlegt worden, schwere, sehr schwere sind, daß sie aber getragen werden würden und getragen werden müßten, wenn sie nur gerechter vertheilt wären und wenn man nur behaupten könnte, daß sie im richtigen Verhältnis zu den Zwecken stehen, denen sie dienen.

Meine Herren, ich habe mir erlaubt im vorigen Jahre darauf hinzuweisen, daß die Vertheilung der Lasten in einzelnen Gemeinden einzelner Sanitätsdistricte ungerecht sei und daß es nicht möglich sei, diese Ungerechtigkeit zu codificiren. Ich habe damals nachgewiesen, daß wir zu jener Zeit noch die Mittel in den Händen hatten, diese Ungerechtigkeit zu saniren. Ich will heute alle Recriminationen vermeiden und möchte nicht ins Detail weiter eingehen. Ihnen allen, meine Herren, ist es erinnerlich und mancher weiß es nun wohl auch schon aus der Praxis, daß jene Gemeinden einzelner Sanitätsdistricte, welche vom Centrum der Sanitätsdistricte-Verwaltung weiter entfernt sind, schwerere Lasten zu tragen haben, als andere, die demselben näher gelegen sind. Und doch hätte mit Fug und Recht die Bevölkerung innerhalb eines und desselben Sanitätsdistrictes an und für sich die gleichen Lasten zu tragen! Das ist eine Ungerechtigkeit, welche auf die Länge der Zeit unmöglich ertragen werden kann und welche heute schon den Verwaltungsausschuß zwingt, Ihnen in dieser Beziehung eine Aenderung des Gesetzes in Vorschlag zu bringen.

Ich begreife vollständig den Standpunkt des Verwaltungsausschusses und werde den Antrag desselben, daß ein Gesetz in der nächsten Landtagsession eingebracht werde, wodurch der Uebelstand der ungleichen Belastung der Bevölkerung sanirt werden soll, unterstützen. Ich finde diesen Antrag vollkommen gerechtfertiget, nur möchte ich mir beizufügen erlauben, daß ich denselben nicht für ganz genügend erachten kann.

Wenn wir schon nach einjährigem Bestande dieses Gesetzes gezwungen sind, eine Revision desselben vorzunehmen, so empfiehlt es sich, die Revision auf das ganze Gesetz in allen Punkten, wo Beschwerden laut geworden sind und dieselben gerechtfertiget erscheinen, auszudehnen. In den zwei Punkten bezüglich der Zusammensetzung der Sanitätsdistricte-Vertretung und der Vertheilung der Lasten auf die einzelnen Gemeinden ist diesem Bedürfnisse nicht Rechnung getragen. Es sind noch andere Punkte zur Sprache gebracht worden und werden als eine drückende Last empfunden; diese Punkte sind bekannt, und ich für meine Person kann mich darauf beziehen, was ich über diesen Gegenstand schon im vorigen Jahre eingehend vorzutragen die Ehre hatte. Ich glaube, daß es angezeigt wäre, die Revision des Gesetzes, welches der Landesauschuß dem vorliegenden Antrage entsprechend durchzuführen haben wird, auf das ganze Gesetz, beziehungsweise auf alle jene Bestimmungen auszudehnen, welche nach den gemachten Erfahrungen einer Revision bedürfen.

Es ist bereits von dem ersten Herrn Redner in dieser Debatte auf die Zusammensetzung der Vertretung der Sanitätsdistricte hingewiesen worden, welche eine unzweckmäßige ist, und ich glaube seine Bemerkungen darüber sind vollständig gerechtfertiget und entsprechen im großen und ganzen auch den Anschauungen des Verwaltungsausschusses; ich möchte mir aber dazu nur die Bemerkung erlauben, daß ich nicht der Ansicht bin, daß wir über diesen Gegenstand, wenigstens nach dem bis jetzt vorliegenden Berichte des Landesauschusses, noch eine andere Gelegenheit als die gegenwärtige haben werden, uns darüber auszusprechen. Es wurde auf die bekannte und uns mitgetheilte interessante Correspondenz zwischen dem Herrn Landeshauptmann und dem Herrn Landespräsidenten hingewiesen. Ich möchte nun auf diese Bemerkung dahin reagiren, daß die Form der Vorlage der Correspondenz zwischen dem verehrten Herrn Landespräsidenten und dem Herrn Landeshauptmann nicht eine solche ist, daß aus derselben nach meiner Ansicht eine formelle Vorlage für den Landtag construirt werden könnte. Wenn dieser sehr wertvolle Brief, den der Herr Landespräsident an den Herrn Landeshauptmann geschrieben und den letzterer uns mitzutheilen die Güte gehabt hat, zu unserer Kenntnis gelangt ist, so kann ich nicht mit Still-schweigen übergehen, daß diese Form mir für den Landtag nicht geeignet erscheint, um daraufhin eine Verhandlung im Landesauschusse oder in diesem hohen Hause einzuleiten, sei es, um einen entsprechenden Bericht darüber an den Landtag zu erstatten oder um hier Beschlüsse zu fassen. Der Landesauschuß müßte nach meiner Anschauung diese Mittheilung in Form eines Berichtes, wie seine übrigen Vorlagen einbringen und dann erst würde sich, wenn ein bestimmter Antrag gestellt würde, der Anlaß zur Verhandlung im Landtage ergeben. Vielleicht wird der Landesauschuß in die Lage kommen, uns einen derartigen

Bericht zu erstatten; dann werden wir in der Lage sein, darüber zu verhandeln, und dann wird auch die Frage der Vertretung der Sanitätsdistricte auf der Tagesordnung stehen; heute muß ich aber nur aus dem Grunde auf die Sache zurückkommen, — trotz der Erklärung, daß die Revision nicht zur Verhandlung kommt — weil in dem Berichte des Verwaltungsausschusses diese Frage gestreift und beantragt wird, daß der Landesauschuß bezüglich der Zusammensetzung der Vertretung der Sanitätsdistricte auf die gedachte Anregung hier ernste Vorschläge zu erstatten haben wird. Ich meine, meine Herren, es wird sich nicht empfehlen, die Vertretung der Sanitätsdistricte auf der Grundlage der geplanten Großgemeinden zu organisiren, beziehungsweise so lange mit der Aenderung der Vertretung der Sanitätsdistricte zuzuwarten, bis diese Organisirung oder wenn Bezirksvertretungen an deren Stellen treten sollen, bis diese durchgeführt sein werden. Die Vertretung, wie sie durch das Gesetz vom Jahre 1888 für die Districte festgesetzt ist, hat sich als so mangelhaft erwiesen, daß dringend eine Abhilfe nothwendig ist. Nun glaube ich aber nicht, daß die Majorität dieses hohen Hauses der Errichtung von Großgemeinden zuzustimmen geneigt ist, auch theile ich nicht die Ansicht, daß deren Zustimmung zu erreichen sein wird bezüglich der Errichtung von Bezirksvertretungen, wenigstens nicht in der Weise, die nothwendig wäre, um die Aenderung des Gesetzes, wie sie in dem vorliegenden Berichte vorgeschlagen wird, auch rechtzeitig durchführen zu können. Die Nothwendigkeit der Aenderung der Bestimmungen bezüglich der Vertretung der Sanitätsdistricte ist aber eine dringende und der Landesauschuß soll beauftragt werden, darüber einen Gesetzentwurf bis zur nächsten Session einzubringen. Wenn behauptet wird, daß eine andere Grundlage als jene der Bezirksvertretungen oder der Großgemeinden nicht möglich ist, so möchte ich dieser Anschauung entgegentreten, und ich glaube, daß eine derartige in Aussicht gestellte Reorganisation der anderen Vertretungskörper für den Landesauschuß nicht den Vorwand abgeben darf, concrete, auf die Reorganisation der Sanitätsdistricte bezügliche Anträge zu verzögern. Nur damit darüber nicht ein Mißverständnis obwalte, glaube ich diese Bemerkungen hier hervorheben zu sollen.

Was nun den ersten Theil der Anträge anlangt, welche sich auf die Aenderung der Dienstesinstruction beziehen und bezüglich welcher von Seite des Landesauschusses, wenn ich richtig unterrichtet bin, schon im März dieses Jahres die entsprechenden Anträge der hohen Landesregierung mit dem Berichte vorgelegt wurden, dessen Erledigung im Rechenschaftsberichte noch nicht mitgetheilt ist, so glaube ich keiner Indiscretion mich schuldig zu machen, wenn ich die Antwort, die dem Landesauschuße nun zugekommen ist und deren Mittheilung ich der Güte des Herrn Referenten verdanke, in die Behandlung dieses Gegenstandes einbeziehe. Die Antwort der Landesregierung ist am 2. October datirt und bietet im Zusammenhange mit den Anträgen, die der Landesauschuß an die Regierung gestellt hat, ein klares Bild der ganzen Situation. Man kann daraus entnehmen, wie weit Aussicht vorhanden sei, jene Anträge zu verwirklichen, welche von Seite des Verwaltungsausschusses gestellt worden sind.

In den Punkten a und b beantragt dieser Ausschuss einerseits, daß nur die Gemeindevorsteher die Anweisung

zur Behandlung der armen Kranken ertheilen sollen und daß diese Anweisung von Seite des Obmannes des Sanitätsdistrictes — ohne Zustimmung der Gemeindevertretung — nicht ertheilt werden darf, und andererseits beantragt der Verwaltungsausschuß, daß gewisse Gebühren, die sich als allzugroß herausstellen, ermäßigt, beziehungsweise Anträge darüber gemacht werden sollen.

Die Dienstesinstruction für die Sanitätsärzte, durch welche diese Fragen geregelt werden sollen, ist, wie es ihnen, meine Herren, erinnerlich sein wird, ein Gegenstand, welcher im vorigen Jahre zu einer principiellen Differenz zwischen dieser (desne — rechten) und jener Seite dieses hohen Hauses Anlass gegeben hat. Die Herren haben damals beschlossen und dieser Beschluss ist in sehr kategorischer Weise durchgeführt worden, es sei keine Bemerkung dagegen zu machen, daß diese Dienstesinstruction ohne vorgängige Genehmigung durch den Landtag und im Widerspruche mit dem Gesetze vom Jahre 1888 von Seite der Landesregierung und nicht von Seite des Landesauschusses erlassen worden sei.

Wir haben den Standpunkt vertreten, daß das Gesetz stricte nach seinem Wortlaute interpretirt werden müsse und daß es sich bei Erlassung der Dienstesinstruction wesentlich um keine andere Sache handele, als um die genaue Ausführung der beschlossenen Gesetze. Es war nicht der Standpunkt der Autonomie, wie mir jeither einmal fälschlich vorgeworfen wurde, sondern der Standpunkt des Gesetzes, den wir in dieser Frage leider vergeblich vertreten haben. Sie haben unsere Anschauung nicht getheilt, Sie haben das Recht, welches Sie hatten, die Dienstesordnung durch den hohen Landtag zu genehmigen, aufgegeben und haben es den Verhandlungen zwischen dem Landesauschuße und der Landesregierung überlassen, eventuell nothwendige Abänderungen durchzuführen. Stante concluso hat man daher leider heute in dieser Frage nur noch zu prüfen, welchen Erfolg die im März eingeleiteten Verhandlungen in Aussicht stellen? Nach der hier vorliegenden Note der Landesregierung ist der Erfolg, der angestrebt wird, nach meiner Beurtheilung wenigstens kein solcher, welcher den Erwartungen des Landesauschusses und den Anträgen des Verwaltungsausschusses entsprechen könnte; denn die hohe Landesregierung erklärt sich zu einer einzigen Abänderung bereit, nämlich zur Auslassung des letzten Satzes in § 15 der Dienstesinstruction, wodurch die Sache nicht gebessert, sondern nach meiner Ansicht wesentlich verschlechtert wird. Nicht gebessert in dem Sinne, welcher dem Verwaltungsausschuße vorschwebte, als er seinen Antrag stellte, sondern in dieser Richtung verschlechtert, weil dann, wenn dieser letzte Satz ausgelassen wird, überhaupt gar kein Organ mehr existiren würde, welches zu bestimmen hätte, unter welchen Bedingungen die Armenbehandlung einzutreten hätte. Bisher ist durch § 15 festgesetzt, daß der Obmann des Sanitätsdistrictes die jeweilige Anweisung zur Armenbehandlung zu ertheilen hat. Der Verwaltungsausschuß beantragt nun, daß diese Anweisungen durch die Gemeindevorsteher zu ertheilen wären, weil diese besser in der Lage sind, die Situation zu prüfen und vor allem deshalb, weil nicht der Sanitätsdistrict, sondern die einzelnen Gemeinden diese Lasten zu tragen haben werden. Im Verordnungswege, durch eine Abänderung der Dienstesinstruction allein können wir heute die Ungerechtigkeit wegen der Belastung einzelner

Gemeinden nicht abändern; deshalb müssen wir hoffen, daß durch ein neues Gesetz diese Abänderung eingeführt wird. Die Abänderung, die im Verordnungswege von Seite des Landesauschusses angestrebt wurde und die mir zweckmäßig erschien, hätte in Wirklichkeit wenigstens einen theilweisen Erfolg in dieser Frage gehabt, denn wenn auch die Gemeinden die Lasten zu tragen gehabt hätten, so hätten sie doch wenigstens die Anweisungen für die Armenbehandlung ertheilt. Ich weiß nicht, ob nach dem vorliegenden Wortlaute der Mittheilung der Regierung ein Erfolg zu erwarten ist; ich für meinen Theil möchte mich nur darauf beschränken, dem Wunsche Ausdruck zu geben, daß die hohe Landesregierung sich dennoch bestimmt finden möge, den Anschauungen des Landesauschusses, wodurch eine wesentliche Erleichterung der einzelnen Gemeinden herbeigeführt wird, näher zu treten und wenn irgendwie thunlich, diesen Wünschen auch zu entsprechen.

Was nun den Gebürentarif betrifft, so sind bezüglich desselben die gleichen Erwägungen maßgebend, allerdings aber sind die Aussichten in dieser Beziehung noch schlechter. Es werden bezüglich dieses Punktes auf Grundlage der bestehenden Gesetze alle Aenderungen, die proponirt werden, abgelehnt, und zwar heißt es in diesem Erlasse der Landesregierung, daß es nicht ersichtlich sei, wie eigentlich eine Entlastung eintreten könnte für Gemeinden, welche selbstverständlich die Behandlung anweisen sollen, weil sie bezahlen müssen, gegenüber jenen Gemeinden, welche unentgeltlich die Armenbehandlung genießen. Nun, bezüglich dieses Punktes gestatten Sie mir die Bemerkung, daß es mir einleuchtet, daß eine Erleichterung eintreten werde dadurch, wenn den Anschauungen entsprochen würde, welche der Landesauschuß vertritt, daß die Kosten sich auf den ganzen District vertheilen werden, vorausgesetzt, daß das durchgeführt werden kann, was der Landesauschuß beantragt, daß jene gerechte Regelung eintritt, welche wir bis jetzt vermiffen.

Bezüglich aller dieser Punkte möchte ich mich nicht weiter in die Verhandlung einlassen, ich werde in der Specialdebatte keine Anträge stellen und beschränke mich jetzt darauf, dem dringendsten Wunsche Ausdruck zu geben, daß den Verhandlungen zwischen dem Landesauschusse und der hohen Regierung, welche auf Grundlage der Beschlüsse, die wir heute fassen werden, gepflogen werden sollen, ein Erfolg zutheil werden möge, damit einerseits die Lasten, die bedeutend sind, abgemildert und andererseits die Beschwerden, die sich aus anderen Artikeln infolge späterer Ausführung ergeben dürften, beizeiten beseitigt werden. Ich habe mir schon früher darauf hinzuweisen erlaubt, daß nicht bloß diejenigen Punkte revisionsbedürftig sind, die hier zur Sprache gelangen, sondern noch viele andere. Bezüglich der Abgrenzung der Districte schwebt eine Anzahl von Wünschen in der Luft, denen auch Rechnung getragen werden soll, weil wir uns nicht jedes Jahr mit dieser Revision befassen können. Ich möchte die Herren dringend bitten, darauf zu sehen, daß wir den Districtsärzten, die wir heute angestellt haben, die Existenzmöglichkeit auf ihren Posten dadurch erleichtern, daß wir ihre Stellung gegenüber anderen Factoren derselben Qualität und gegenüber den Gemeindevertretungen nicht erschweren. Es sind in dem Gesetze noch Punkte enthalten, welche selbstverständlich in den ersten Monaten keinen Anlaß gegeben

haben zu Reibungen, aber wahrscheinlich werden die näher Unterrichteten schon jetzt erkennen, daß derartige Berührungspunkte in der Dienstesinstruction in großer Anzahl enthalten sind und daß, wenn Sie eine Novelle einbringen, auf alle diese Dinge Rücksicht zu nehmen sein wird. Ich möchte damit schließen, daß wir genau überlegen sollen, welche Lasten wir dem Lande auferlegen und ob die Bevölkerung diese Lasten auch wirklich zu tragen imstande ist. (Odobranje na desni — Beifall rechts.)

Landespräsident Freiherr von Winkler:

Ich habe mir das Wort erbeten, um nur auf einige Bemerkungen des unmittelbaren Herrn Vorredners, Seiner Excellenz Baron Schwegel, zurückzukommen. Er hat hingewiesen auf eine Zuschrift der Landesregierung, welche erst unterm 2. October d. J. dem Landesauschusse zugekommen und worüber dem hohen Hause eine Mittheilung noch nicht, wenigstens nicht officiell geworden sei. Ich glaube, daß diese Zuschrift dem Herrn Berichterstatter mitgetheilt worden ist, jedenfalls hätte seit dem 2. October — ich glaube, daß am nämlichen Tage die Zuschrift auch expedirt worden ist — bis zum heutigen Tage der löbl. Landesauschuß dem Herrn Landeshauptmanne davon Mittheilung machen, beziehungsweise darüber an das hohe Haus Bericht erstatten können, damit bei Berathung des in Verhandlung stehenden Gegenstandes darauf Rücksicht genommen worden wäre. Ich habe in jener Zuschrift die Resultate der Erhebungen zusammengefaßt, die inzwischen in der bezüglichen Angelegenheit über die Zuschrift des Landesauschusses vom Monate März gepflogen worden waren. Das Ergebnis dieser Erhebungen kann ich dem hohen Hause zur Verfügung stellen: es ist dasselbe in den Berichten der einzelnen Bezirkshauptmannschaften enthalten, welche in der nämlichen Angelegenheit früher auch die Sanitätsdistrictsvertretungen einzunehmen für gut befunden haben. Ich sagte: Die Zuschrift, die ich an den Landesauschuß geleitet habe, enthält die Resultate aller dieser Erhebungen. Im Eingange derselben habe ich ausgesprochen, daß eine Dienstinstruction als ein Theil der Durchführungsverordnung — und um eine etwaige Abänderung derselben handelt es sich jetzt — wesentlich nichts anderes enthalten kann, als das, was im Gesetze bereits enthalten ist, infolge dessen die Instruction selbst erlassen werden soll; die Dienstinstruction soll nichts anderes sein, als die Durchführung des Gesetzes auf Grund der in diesem enthaltenen Grundsätze, und es kann dieselbe nicht mit dem Gesetze selbst, um welches es sich handelt, und auch nicht mit anderen analogen Gesetzen im Widerspruche sein. Das habe ich im Eingange meiner Zuschrift vorausgeschickt und erklärt, daß ich, an diesem Grundsätze festhaltend, bis im Gesetzgebungswege eine andere Bestimmung getroffen wird, füglich nur mit der Hinweglassung des zweiten Satzes im § 15 der Instruction mich einverstanden erklären könnte.

Es handelt sich nämlich in diesem zweiten Satze zu § 15 darum, wer dem Districtsarzte die Weisung zu ertheilen hat, wenn er kranke Arme zu besuchen hat, und es ist diesbezüglich in der Dienstinstruction die Bestimmung enthalten, daß der Districtsarzt ohne eine Weisung des Obmannes der Districtsvertretung die Behandlung kranker Armer nicht übernehmen soll. Diese Bestimmung ist dadurch zu erklären, daß der Districtsarzt dem

Obmanne der Sanitätsdistricts-Vertretung untergeordnet ist, also füglich Dienstreisen ohne dessen Wissen und Zustimmung nicht unternehmen kann. Aber man hat dabei, ich könnte sagen, ungerechtfertigterweise die Stellung des betreffenden Gemeindevorstehers oder Bürgermeisters ignorirt, der bei der Behandlung kranker Armer doch auch, und zwar, ich möchte sagen, in erster Linie interessirt ist. Ich habe also erklärt, daß ich mich mit der Hinweglassung dieses zweiten Satzes einverstanden erklären könnte, wodurch den Wünschen, die hier zum Ausdruck gelangt sind, Rechnung getragen würde. Wenn es sich um die Behandlung kranker Armer handelt, so bestimmt das Gesetz bereits, wer in dieser Beziehung Aufträge oder Weisungen an den Districtsarzt zu erteilen hat. Einerseits enthält das Sanitätsgesetz selbst die allgemeine Bestimmung, daß der Districtsarzt zur Behandlung kranker Armer verpflichtet ist. Wenn nun die Frage gestellt wird, wer hiezu die Weisung dem Districtsarzte erteilen soll, so finde ich die Antwort darauf im § 9 des Gesetzes vom 28. August 1883, betreffend die Regelung des Armenwesens in Krain, welchen Paragraphen ich mir mit Bewilligung des Herrn Landeshauptmannes vorzulesen erlauben werde (here — liest):

«Privatpersonen, insbesondere Aerzten und anderen Medicinalpersonen, steht gegen die Gemeinde ein Ersatzrecht für Armenpflege nur in den Fällen zu, wenn die Armenpflege über Anordnung der Gemeinden und in Gemäßheit derselben geleistet wurde, oder wenn die geleistete Hilfe so dringend war, daß eine solche Anordnung nicht mehr eingeholt werden konnte und wenn unverzüglich nach dem Beginne der Hilfeleistung die Anzeige an die Gemeinde des Aufenthaltortes des Armen erstattet wird.»

Also vorausgesetzt die Verpflichtung des Districtsarztes, kranke Arme zu behandeln, ist hier ausdrücklich bestimmt, daß die Gemeinde oder der Gemeindevorsteher diese Leistung des Districtsarztes in Anspruch zu nehmen berechtigt ist. Es wäre also, wenn im Sinne meiner Zuschrift der zweite Satz des § 15 der Dienstinstruction entfiel, hiedurch die Sache nicht, wie Se. Excellenz Baron Schwegel meint, verschlechtert, sondern, wie ich glaube, dadurch, daß dem Gesetze Rechnung getragen würde, nur eine Verbesserung der betreffenden Instruction erzielt. Denn wir wissen ganz genau, wer in der gedachten Angelegenheit mitzureden hat: es ist das der Gemeindevorsteher, welcher die Weisung an den Districtsarzt erläßt, und dieser hat die gesetzliche Verpflichtung, dieser Weisung zu folgen und den kranken Armen zu behandeln. Es entsteht nun die Frage: wer hat die Zahlung, die Honorirung des Districtsarztes zu leisten? Die bestehenden Gesetze geben in dieser Richtung die bestimmte Norm, daß es die Gemeinde, nämlich die Ortsgemeinde, ist, welche, wie zur Erhaltung der Armen überhaupt, so auch zur Pflege derselben im Erkrankungsfall verpflichtet ist und somit, wenn ärztliche Hilfe zu diesem Zwecke in Anspruch genommen worden ist, auch den betreffenden Ersatz zu leisten hat. Nach den in dieser Beziehung gegebenen Aufklärungen scheint mir die Sache ganz klar zu sein, und ich erblicke darin, wenn ich den zweiten Satz des § 15 weglasse, nicht eine Verschlechterung, sondern eine Verbesserung der Instruction, indem diese hiedurch mit einem bestimmten Gesetze in Einklang gebracht wird.

Der geehrte Herr Abgeordnete betonte auch die Nothwendigkeit einer Erleichterung der Gemeinden bezüglich der

Lasten, welche sie zu tragen haben, namentlich bei der Behandlung ihrer kranken Armen, und ich theile seine Ansicht, daß es nöthig wäre, eine solche Erleichterung anzustreben. Nun, wie das zu geschehen hätte, enthält das uns vorliegende Sanitätsgesetz keine Andeutung, und wir können in dieses Gesetz nicht etwas hinein interpretiren, was in demselben nicht zu finden ist. Die einzelnen Ortsgemeinden haben für sich die Pflicht, für ihre Armen und insbesondere für ihre kranken Armen zu sorgen, und ohne eine ausdrückliche gesetzliche Bestimmung können wir diese ihre Pflicht nicht auf andere Gemeinden, wenn gleich sie mit jenen zu einem Sanitätsdistrict vereinigt sind, überwälzen. Sie sind eben vereinigt behufs Ermöglichung der Bestreitung jener Kosten, die im Gesetze selbst angedeutet sind, und zwar im § 4 des Sanitätsgesetzes; darüber hinaus noch andere Kosten gemeinschaftlich zu tragen, kann den einzelnen Gemeinden ohne eine specielle gesetzliche Bestimmung oder ohne ausdrückliche Zustimmung derselben nicht zugemuthet werden.

Wünschenswert wäre es, daß man einen gemeinschaftlichen Fond auch zu dem Zwecke bilden würde, um die Kosten der Behandlung sämtlicher Armen eines Sanitätsdistrictes durch den Districtsarzt aus diesem gemeinschaftlichen Fonde zu bestreiten, eine diesfällige Bestimmung ist aber in dem Sanitätsgesetze oder sonst irgendwo nicht enthalten. Dies habe ich nun auch in meiner Zuschrift an den Landesauschuß erklärt: zu einer Vertheilung der gedachten Kosten unter die sämtlichen Gemeinden eines Sanitätsdistrictes fehlt eben die gesetzliche Grundlage, welche die Landesregierung vereint mit dem Landesauschuße nicht im Wege der Verordnung durch eine Bestimmung in der Dienstinstruction für die Districtsarzte ersetzen kann. Das sind im allgemeinen die Bemerkungen, welche ich den Bemerkungen des geehrten Vorredners entgegenhalten zu sollen glaubte, und ich bin gerne bereit, über jede weitere Anregung die nöthigen Aufklärungen zu geben.

Betreffend den Antrag des Verwaltungsausschusses, werde ich demselben — ich kann dies im vorhinein erklären — zustimmen, insofern er dahin geht, daß die Auforderung zum Besuche kranker Armer durch den Sanitätsdistrictsarzt einerseits vom betreffenden Gemeindevorsteher ausgehen solle, andererseits aber, daß derselben auch der Obmann des Sanitätsdistrictes seine Zustimmung zu erteilen habe, weil ich hierin keinen Widerspruch mit den bestehenden Gesetzen erblicke, vielmehr damit dem Gesetze Rechnung getragen wird, vor allem dem § 9 des Armengesetzes, wobei übrigens nicht zu übersehen ist, daß der Districtsarzt doch eigentlich ein Organ des Sanitätsdistrictes selbst ist und als solches dessen Obmanne untersteht.

Was die Gebühren des Districtsarztes anbelangt, nun, so läßt sich darüber streiten, ob der bezügliche Ansaß in dem Gebürentarife vielleicht zu hoch gegriffen ist, ob nämlich für die Hin- und die Herreise bei Entfernungen von 4 km vom Wohnorte des Districtsarztes dieser 15 fr. per km erhalten soll oder etwas weniger; wir haben in dieser Richtung noch keine besonderen Erfahrungen; und wenn der Betrag von 15 fr. zu hoch gegriffen erscheint, so habe ich nichts dagegen einzuwenden, daß im Einvernehmen mit dem Landesauschuße in dieser Beziehung eine Ermäßigung platzgreife. Und weil ich schon beim Worte bin, so nehme ich das zur Kenntniß, was im Artikel II der Anträge des verehrten Verwaltungsausschusses enthalten ist, daß nämlich

derjelbe meine Ansicht theilt, dasz die Vertretungen der Sanitätsdistricte in den meisten Fällen zu zahlreich sind, dasz durch so zahlreiche Versammlungen der Zweck derselben kaum erreicht wird, weil es eben kaum möglich ist, solche Vertretungen mehrmals im Jahre, wie es vielleicht nothwendig ist, zusammenzubringen, und dasz überhaupt dadurch der Zweck des Gesetzes vereitelt würde, wenn diese Vertretungen ihren Obliegenheiten nicht nachkommen könnten.

Poslanec dr. Vošnjak:

Prečastiti gospod deželni predsednik je začuden, zakaj deželni odbor ni že predložil visokemu zboru posebnega poročila gledé dotičnega dopisa. Jaz mislim, da to začudenje ni opravičeno, kajti dopis je došel deželnemu odboru 2. oktobra, 12. oktobra je bil sklican deželni zbor in 25. septembra je bilo poročilo deželnega odbora v tej stvari že tiskano. Tako obsirnega poročila gledé spremembe celega zdravstvenega zákona, cele instrukcije ni bilo mogoče napraviti v tako kratkem času. Ako je vlada sama štiri mesece potrebovala, da je odgovorila na dopis deželnega odbora, se pač ne more zahtevati, da bi bil deželni odbor v osmih dneh rešil tako važno stvar, važno za celo zdravstveno službo. O drugih točkah, katere se nahajajo v poročilu, pridržujem si, spregovoriti o priliki.

C. kr. deželni predsednik baron Winkler:

Opomniti moram, da, če je vlada slavnemu deželnemu odboru šele v šestih mesecih naznanila svoje mnenje o njega dopisu, sem tudi navel vzroke, zakaj se to ni moglo zgoditi poprej. Zaslislala so se okrajna glavarstva, pa ne samo okrajna glavarstva, temveč tudi razni zdravstveni zastopi. Nisem zahteval, da bi bil deželni odbor na ta dopis z dné 2. oktobra že razodel vladi svoje sklepe, a mislil sem, da bi deželni odbor v jednem mesecu, odkar smo tu zbrani, oni dopis bil vender lahko izročil dotičnemu odseku, da bi se bil o njem razgovarjal in da bi se ne očitalo vladi, da se ne zmeni za sklepe visokega deželnega zbora.

Poslanec dr. Vošnjak:

Dosedaj je bila pri deželnem odboru navada, da so se dopisi, ki so mu došli od deželnega predsedništva med zasedanjem deželnega zbora, izročevali dotičnim odsekom. To se je tudi zgodilo s tem dopisom, in gospod poročevalec lahko potrdi, da se je dopis izročil upravnemu odseku, da se o njem posvetuje.

Abgeordneter Excellenz Baron Schwegel:

Ich möchte mir noch zu einer ganz kurzen Bemerkung das Wort erbitten, zur Constatirung einer Thatsache, die ich mit Befriedigung begrüße.

Es freut mich, aus der letzten Erklärung des Herrn Landespräsidenten zu entnehmen, dasz er nunmehr bereit sei, gegenüber den unter I. a) und b) gestellten Anträgen des Verwaltungsausschusses bezüglich der Dienstinstruction

eine entgegenkommende Haltung einzunehmen. Daraus folgt, dasz jene Bedenken, die ich vorgebracht und aus der Note der Regierung mit Nothwendigkeit abzuleiten geglaubt habe, entfallen; denn wenn die Landesregierung mit dem Landesauschusse über die Aenderung der Dienstinstruction dahin sich einiget, dasz der Obmann des Sanitätsdistrictes die Weisung zur Behandlung der franken Armen nur über Verständigung seitens des Gemeindevorstehers eintreten zu lassen habe, eine Aenderung, die ich für durchführbar erachte, dann ist einem dringenden Wunsche und Bedürfnisse entsprochen. Damit entfällt auch das Bedenken, welches früher dahin geäußert wurde, dasz die bloße Auslassung des zweiten Satzes im § 15 nicht eine befriedigende, sondern die entgegengesetzte Wirkung haben würde, und ich erlaube mir noch beizufügen, dasz allerdings vom theoretischen Standpunkte einer besseren Uebereinstimmung diese Aenderung günstiger wäre, für die Gemeinden aber eine Verschlechterung bedeuten würde. Ich habe auf den Standpunkt der Gemeinden hingewiesen. Wenn durch die bloße Auslassung des zweiten Satzes dem Arzte allein die Entscheidung zufällt, welche Armen er zu behandeln hat, so wäre er nur nach dem Gesetze hiezu verpflichtet; er hätte niemanden zu fragen, sondern höchstens die Anzeige zu erstatten: dies würde die Gemeinden in eine schlechtere Lage bringen, als es die jetzige ist, weil dann die Anweisung zur Behandlung überhaupt durch niemanden erteilt würde und die Verpflichtung zur Behandlung alles andere erzeigen würde. Nachdem nun der Herr Landespräsident seine Zustimmung zu den Anträgen des Verwaltungsausschusses erklärt hat, bin ich in der angenehmen Lage, in diesem Punkte meine vollste Uebereinstimmung mit demselben zu constatiren.

Poročevalec Kersnik:

Dovolite mi skromno opazko, da se mi vidi način obravnavanja o poročilu upravnega odseka, kakor se vrši sedaj, popolnoma narobe svet. Jaz sem izrečno naglašal, da nameravam poročati v tistem redu, kakor poroča deželni odbor, in sicer: 1.) o imenovanji zdravnikov; 2.) o razdelitvi v zdravstvena okrožja in 3.) o službenem navodilu okrožnim zdravnikom, in prosil sem, da se vrši splošna razprava le v tem širokem okviru. Vsi govorniki pa, ki so doslej govorili, gospodje poslanci Hribar, Klun, Njega ekszellenca baron Schwegel in prečastiti gospod deželni predsednik, vsak se je držal le enega teh momentov. Častiti gospod poslanec Klun je hotel govoriti o razdelitvi v zdravstvena okrožja, in Njega ekszellenca gospod baron Schwegel je v istini govoril le o službenem navodilu za okrožne zdravnike, in sicer tako obsirno, da se bojim, da v nadrobni razpravi ničesar več ne bode imel povedati. (Veselost — Heiterkeit.) Bodi mi dovoljeno ozirati se sedaj samo na eno opazko Njega ekscelencije; tudi se mi ta po njegovih zadnjih besedah ne vidi več taka, kakor sem jo bil mislil v prvem trenutku. Očital nam je, da nismo že lansko leto sprejeli predlogov, katere je takrat stavil on imenom svojih somisljenikov, in kateri so skoro identični s predlogi, katere jaz danes zastopam. Zakaj jih nismo sprejeli? Nismo jih sprejeli iz formalnega uzroka, iz uzroka nemogočnosti, ker jih častiti gospod deželni

glavar ni dal na glasovanje. Drugič pa moram priznati, da se je lansko leto pri tistih predlogih kazala neka politična óst, katera nas je — no — kolikor toliko, vendar le bolela Konstatiral sem to le, ker edino to spada v generalno razpravo; sedaj pa prosim gospode, če hočejo prestopiti v nadrobno. Potem šele bodem imel priliko govoriti o tem, kar se je anticipiralo od častitih gospodov predgovornikov.

Deželni glavar:

Prosim gospoda poročevalca, da vpelje nadrobno razpravo.

Poročevalec Kersnik:

O prvem delu naj le omenjam, da se je imenovanje okrožnih zdravnikov zakonito vršilo, kateri zdravniki sedaj poslušajo v 31 okrožjih, mej tem, ko se za sedem okrožij niso oglasili prosilci, ter so ista okrožja še vedno brez zdravnikov. Podrobnosti najdete v prilogi 15., ki je itak vže dlje časa v Vaših rokah.

Upravni odsek torej gledé I. oddelka tega poročila nasvetuje:

«Visoki deželni zbor naj sklene:

Poročilo deželnega odbora o uravnavi zdravstvene službe v občinah jemlje se v oddelku I. «Imenovanje okrožnih zdravnikov» na vednost.»

Poslanec dr. Vošnjak:

Obžalovati moram, da za Vipavo še ni noben zdravnik imenovan, ker zdravstveni zastop ni bil sklican, odkar se mu je predložila prošnja dr. Kende. Deželni odbor je že dvakrat pozval zdravstveni zastop, da bi izrekel svoje mnenje, ali doslej še ni nič odgovoril.

Dalje omenjam, da za Radoljco začasno imenovani dr. Hašek z Moravskega svoje službe dosedaj še ni nastopil. Ko smo mu poslali dekret, pisal je, da vstopi čez nekaj časa, pozneje pa ni več odgovoril in potem, ko smo vdrugeč pisali, prišlo je pismo z Dunaja nazaj z dostavkom, da adresat na Dunaji ni znan in da se ne vé, kje da je. Ta služba se bode morala torej vnovič razpisati.

Kar se tiče zdravniških služeb, je namesčenih 29 zdravnikov, namreč 10 doktorjev in 19 ranocelnikov; 9 služeb pa je praznih, in te bodo spet razpisane. Ali bode to imelo uspeh, je nekoliko dvomljivo, ker vidimo, da vsi ti razpisi, ki so bili že večkrat razglašeni po medicinskih listih, dosedaj niso imeli uspeha. Vsi zdravniki, kar jih imamo, nastavljeni so bili že prej v deželi, iz drugih dežel pa nismo dobili nobenega. V poslednjem času menjala sta svoje službe s privoljenjem visoke deželne vlade začasni okrožni zdravnik v Kranji Edvard Globočnik in dr. Globočnik v Cerkljah.

Deželni glavar:

Želi kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand melbet sich.)

Ako ne, in ker tudi gospod poročevalec nima ničesar omenjati, prestopimo na glasovanje in prosim

gospode, ki pritrdé predlogu upravnega odseka, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Poročevalec Kersnik:

Drugi del govori, kakor sem uže omenil, o razdelitvi naše dežele v zdravstvena okrožja, in iz njega razvidimo, da je deželna vlada, dogovorno z deželnim odborom, ukrenila v petih okrožjih spremembe, da je izločila nekatere občine iz sedanjih okrožij ter priklonila uže obstoječim; v enem slučaju pa se je ustanovilo novo zdravstveno okrožje in to v Zagorji, kjer sedaj občine Zagorje, Kotredež, Režiše, Šent Lampret, Kanderše, Kolovrat, Vače, Hotič in Konj, vse ležeče v litijskem okraji na levem bregu Save, sestavljajo okrožje Zagorje.

Pri teh spremembah uvaževala sta oba merodajna faktorja deloma želje, izražene uže v lanskem letu v tem visokem zboru o priliki obsirne debate o službenem navodilu okrožnim zdravnikom, deloma pa potrebe, ki so se pokazale šele, ko se je jel zakon izvrševati.

Kar se tiče torej resolucij, sklenjenih v lanskem zasedanji gledé sprememb o razdelitvi zdravstvenih okrožij, uvaževane so bile, kolikor toli, gledé nekaterih pa se vrše še poizvedovanja in pogovarjanja, nekaterim pa se v očigled dejanjstvenim razmeram, zlasti pa z ozirom na deželni zaklad in preveliko obremenjenje istega ni moglo ustreči.

Takó se je odložila ustanovitev posebnega zdravstvenega okrožja v Poljanski dolini z ozirom na prevelike troške na poznejšo dóbo, dasiravno je deželni odbor ustanovitvi sami načeloma pritrdil.

Gledé ustanovitve zdravstvenega okrožja v Dragi ali Loškem Potoku se vrše še vedno poizvedovanja. Upravni odsek pa je bil jednoglasnega mnenja, da je ustanovitev tega okrožja, in sicer s sedežem v Loškem Potoku, nujna potrebna, posebno z ozirom na silen promet, ki se tam vrši ob izvažanju lesa, in na to, da so tam štiri parne žage z velikim številom delavcev, ki pa imajo vsi nad 20 km daleč do najbližnjega zdravnika. Pooblaščen sem od upravnega odseka, to posebno poudarjati, ter izreči nado, da nam bo mogel deželni odbor v prihodnjem zasedanji o tej zadevi kaj ugodnejšega poročati. Dotično resolucijo pa je ponoviti, kar bom takoj predlagal.

Gledé premeščanja stanovanjsča okrožnega zdravnikarja za okrožje Kočevska Reka v Banjo Loko in sploh gledé spremembe pri Kočevskih okrožjih se vrše še vedno obravnave; na resolucijo, zadevajočo ustanovitev lastnega zdravstvenega okrožja za Stari Trg, Čeplje, Radence, Dol, Dolenja Podgora in Vrh v Črnomaljskem okraji pa se iz finančnih vzrokov ni mogoče ozirati.

V XIII. seji dné 18. novembra 1889. l. je izrekel visoki deželni zbor željo, da naj deželna vlada, dogovorno z deželnim odborom, določi stanovanjsče okrožnega zdravnikarja za Postojnsko okrožje v Šent Petru. Kakor je razvidno iz letošnjega poročila, trudil se je deželni odbor ter potezal za to, da se ustreže resoluciji, toda, dasiravno se je tudi zdravstveni zastop Postojn-

ski izrekel jednoglasno za to, da naj se zdravnik nastani v Št. Petru, vendar deželna vlada iz dosedaj neznanih vzrokov ni privolila v to; jaz pravim: neznanih vzrokov, ker tudi deželni odbor ne daje nikakega pojasnila o njih. Upravni odsek torej predlaga, da se ponovi lanski sklep o tej zadevi. Toliko o drugem oddelku deželno-odborovega poročila.

Imenom upravnega in gospodarskega odseka predlagam:

«Visoki deželni zbor naj sklene:

Poročilo deželnega odbora o razdelitvi zdravstvenih okrožij se jemlje v vednost, ponavlja pa se želja, da se ustanovi zdravstveno okrožje v Loškem Potoku in da se določi stanovališče okrožnega zdravnika za Postojnsko okrožje v Št. Petru.»

Poslanec Klun:

Še enkrat poudarjam radost, da se je slavna deželna vlada ozirala na mojo lani stavljeno resolucijo gledé ustanovitve posebnega zdravstvenega okrožja v Poljanah pri Loki. Kakor je razvideti iz poročila, je to okrožje tako veliko, kakor skorej nobeno drugo ne, in da je veliko manjših v deželi. Štelo bi namreč 8200 prebivalcev in obsegalo 18.700 *ha* svetá. Deželni odbor se sevéda boji, da bi vsled tega od Loškega okrožja preveč odpadlo in da bi bilo Loško zdravstveno okrožje potem premajhno, ker bi obsegalo le občini Škofjo Loko in Staro Loko z 7642 prebivalci. Ali treba se je ozirati tudi še na druge razmere, katere priporočajo, da deželni odbor gleda na Loko. Odbor pravi, da bi bilo treba nekoliko dodajati iz deželnega zaklada k troškom za okrožnega zdravnika, ker Loški okraj ne plačuje toliko neposrednjega davka, da bi se moglo shajati z 2% priklado. Loški okraj šteje 24.000 prebivalcev, Radoljski pa le 19.000, in vendar se je Radoljski okraj razdelil v štiri okrožja, katerih vsako šteje komaj 4000 do 5000 duš. Bled ni daleč od Radoljce, in vendar se je tam ustanovila posebna zdravniška služba z ozirom na to, da prihaja v Bled mnogo tujcev, katerim je treba postreči zaradi zdravišča. Opozarjam Vas, da velja gledé Loke nekaj enacega. Loka je mesto, katero po leti radi obiskujejo tujci in katerih je v Loki navadno več, kakor marsikje drugod, včasih morebiti več, kakor v Bledu samem. Mislim torej, da bi bilo zaradi teh tujcev umestno, za Škofjo Loko in Staro Loko namestiti posebnega zdravnika in da se ravno zaradi tega ni treba bati, da bi bilo zdravstvenemu okraju Loškemu na škodo, ako se ustanovi tudi se v Poljanah posebna zdravniška služba. Kar se tiče večjih troškov, opozarjam visoki zbor na to, da ravno pri zdravniških zadevah ne smemo biti prevarčni ali celo takó skopi, da bi zaradi par sto goldinarjev ljudem odrekli pomoč, katere so najbolj potrebni; zdravje je vendar za vsacega človeka največja dobrota, za katero se mora skrbeti v prvi vrsti. V tem oziru so pa naši hribovci že zaradi tega na slabšem, ker morajo daleč posiljati po zdravnika in veliko plačevati za pot, tako da imajo zmerom več troškov, nego óni, kateri imajo zdravnika v bližini.

Deželni odbor pravi, da je hotel v okom priti pomanjkanju denarja s tem, da bi se Žirovska občina, katera je prideljena Idrijskemu okrožju, izločila od tod in združila z okrožjem Poljanskim; ali Žirovski občani so se temu menda upirali in se odločno izrekli, da hočejo ostati pri Idrijskem okrožju. To je čisto umevno, ker je dotična občina v vseh zadevah navezana na Idrijo; tam imajo okrajno sodnijo in davkarijo, tam imajo tudi lekarno. Umevno je torej, da se ta občina neče ločiti od Idrijskega okrožja; ali Poljanski okraj bi bil tudi brez Žirovske občine še zmirom tako velik, da se izplača zánj nastaviti posebnega zdravnika. Deželni odbor se pač izgovarja tudi s tem, da ni dovolj zdravnikov, kateri bi se mogli poslati še tjá, kjer so zdravniške službe že osnovane. Ali ta izgovor ne sme in ne more obveljati; utegnilo bi se zgoditi, da bi se za Poljane, ako bi bila služba ustanovljena, raje oglasil kak prosilec, kakor kam drugam; ali v tem slučaji bi ne bilo mogoče zdravnika tjá dobiti, ako bi tudi kdo hotel tjá iti, če se dotična služba prej ne ustanovi.

Iz teh razlogov drznem se predlagati neko resolucijo in jo priporočati slavnemu zboru v sprejem; s to resolucijo naj bi se deželnemu odboru naročalo, naj se ustanovitev posebnega zdravstvenega okrožja za Poljansko dolino ne odlašá. Če se potem res ne oglasi noben zdravnik, bodo ljudje raje potrpeli.

Resolucija se glasi:

«Visoki deželni zbor naj sklene:

Ustanovitev zdravstvenega okrožja Poljane pri Škofji Loki naj se ne odklada.»

(Se podpira. — Wird unterstützt.)

Poslanec Pakiž:

Slavni deželni zbor! Lani sem predlagal, naj se ustanovi zdravstveno okrožje v Loškem Potoku, oziroma v Dragi. Sicer nimam izreči posebne graje, kajti slavni deželni odbor je z visoko deželno vlado stvar preudarjal in potrebo spoznal, ali žalibog se je izrekel, da bi okrožje stelo premalo število duš. To pa ni takó, kajti število bi bilo večje nego 3000, kakor je v poročilu navedeno, ker so v poštev jemati občine Draga, Trava, Loški Potok, Gora in Osilnica, to je skupaj nad 5000 duš. Ob jednom pa mislim, da se ne sme ozirati le na število duš, temveč tudi na druge razmere. Občini Draga in Trava imate do sedeža okrožnega zdravnika 55 do 65 *km* daljave. Torej prosim, gospodje, kaka pomoč je to bolniku, če je zdravnik tako oddaljen, in kako je pomagano siromaku, ki mora zdravniku plačevati to daljno pot? Priporočam torej toplo, da se ustanovi zdravstveno okrožje za Drago, Travo, Goro, Loški Potok in Osilnico s sedežem v Loškem Potoku. Kakor omenja poročilo deželnega odbora, so tam štiri parne žage, katere donašajo ogromno novcev v okrajno bolniško blagajnico. Sicer pa bode to stvar boljše razložil častiti gospod tovariš Visnikar, in jaz le še enkrat priporočam, da deželni odbor z visoko vlado sklene, da se ustanovi posebno zdravstveno okrožje v Loškem Potoku s sedežem v Travniku.

Poslanec Višnikar:

Visoki zbor! Dovoljeno mi bodi, da spregovorim tudi jaz nekoliko besed o stvari, katera se ni končno rešena in takorekoč se visi. Občina Ložki Potok je prosila, da se ustanovi posebno zdravstveno okrožje za Ložki Potok, Goro, Drago, Travo in Osilnico v okraji Kočevskem. Jaz mislim, da bi se dala tudi občina Bloke pritegniti okrožju Ložko-Potoškemu, ker od ondod nimajo daleč. Prometa je v Ložkem Potoku veliko, težkih vozov se vozi na dan po 200 in potem imajo tam štiri parne žage. Večkrat so bile tam epidemične bolezni, na primer pred 4 leti kolera, letos egiptovska očesna bolezen. Daljava znaša iz Kočevja 65 km in iz Ribnice 45 km. Primerno središče bi bilo po mojih mislih v Travniku in ne v Dragi, ker je v Ložkem Potoku največ prometa in Travnik naravno središče okraja. Opozarjal bi še na neko okolščino, koliko namreč one štiri parne žage plačujejo v okrajno bolniško blagajnico. Za mesec oktober se je vplačalo po razkazu 59 gld. 55 kr., torej se bode za celo leto vplačalo okroglo 714 gld. Že s tem bi se zdravnik izplačal. Iz poročila deželnega odbora in iz dopisa visoke deželne vlade z dne 20. oktobra t. l. je razvidno, da meni visoka vlada, da bi se dalo opravičenim pritožbam najbolje ustreči s tem, da se občini Draga in Ložki Potok združite z Ložkim okrožjem. Dotični zdravnik bi moral dohajati v Ložki Potok vsak teden. Ugovarjati moram, da bi bilo to umestno, zlasti zato ne, ker iz Ložkega Potoka v Lož ni veliko bližje, nego v Ribnico; ako se pa dovrši nova in boljša zveza z Ribnico, bode v Ribnico celó bližje, kakor v Lož. Razen tega se bode ustanovila v Ribnici lekarna, katera je že privoljena. Sicer pa v Ložu tudi nimajo zdravnika, ne okrožnega in ne okrajnega. Priporočam torej ustanovitev posebnega zdravstvenega okrožja za Ložki Potok, in sicer s sedežem v Travniku.

C. kr. deželni predsednik baron Winkler:

Hočem samo pojasniti stvar, ki zadeva ustanovitev sedeža okrožnega zdravnika v Št. Petru. Gospod poročevalec je omenil, da deželna vlada prav za prav ni zadovoljna s tem, da se ustanovi zdravnikov sedež v Št. Petru, dasi se je zdravstveni zastop Postojnski jednoglasno izrekel za to. Dopusčeno mi bodi, da preberem dopis, katerega je deželna vlada poslala deželnemu odboru o tej stvari dné 20. oktobra t. l., št. 773. Ta dopis se glasi (bere — liest):

«In Erledigung der geschätzten Zuschrift vom 15. März 1890, Z. 2113, betreffend die Systemisirung eines Districtsarztespostens in St. Peter, beziehungsweise die Verlegung des Sitzes des Districtsarztes von Adelsberg nach St. Peter, muß die Landesregierung bemerken, daß die Adelsberger Sanitäts-Districtsvertretung sich allerdings einstimmig dafür ausgesprochen hat, daß St. Peter der Standort eines Districtes zu sein habe, daß aber selbe ebenfalls mit Stimmeneinhelligkeit die Theilung des Sanitätsdistrictes Adelsberg und die Systemisirung zweier Districtsarzte befürwortet hat. In letzterer Beziehung hat der löbliche Landesausschuß noch nicht seine Ansicht geäußert.

«Bevor nun die Landesregierung in der vorliegenden Angelegenheit einen definitiven Entschluß faßt, beehrt sie sich, den löblichen Landesausschuß unter Mittheilung des bezüglichen Gutachtens des hiesigen Landes-Sanitätsreferenten vom 26. Februar 1890 um die gefällige weitere Aeußerung der geschätzten Wohlmeinung in dem Gegenstande zu ersuchen.»

Kakor je iz tega dopisa razvidno, dotična razprava se ni dovršena in bode imel deželni odbor se priliki, izreči svoje mnenje o tej stvari. Določiti je treba najprej, ali se bode v tistem okraji morala ustanoviti služba samo jednega ali pa dveh zdravnikov.

Kar zadeva pritožbe zadnjih treh govornikov, tudi njih stvar se ni dokončno rešena, in bode dotičnim občinam še dana prilika, da izrazijo svoja mnenja in svoje želje, in potem rzsodi stvar deželna vlada, dogovorno z deželnim odborom.

Poslanec Kavčič:

Visoki zbor! Ko se je lani vršila razprava zaradi zdravniške službe v Postojnskem okraji, oglasil sem se k besedi in podpiral dotične jako opravičene prošnje občin Št. Peter, Košana, Št. Mihael in Slavina. Te občine so namreč prosile, da bi se ali napravilo dvoje zdravniških okrožij v sodnem okraji Postojnskem, ali pa, da bi se sedež okrožnega zdravnika določil v Št. Petru, nikakor pa ne v Postojni. Razjasnil sem stvar in stavil resolucijo, katera se je glasila: «Izreka se želja, da naj visoka c. kr. deželna vlada določi v dogovoru z deželnim odborom sedež okrožnega zdravnika za Postojnski kraj v Št. Petru.» Ta resolucija se je sprejela, in napósled je tudi deželni odbor vprašal dotični zdravstveni zastop, kaj on misli o tej zadevi, in Postojnski zastop se je izrekel soglasno za to, da naj se, ako ni mogoče napraviti dveh okrožij, določi zdravniški sedež v Št. Petru. Vsi smo bili v tem v soglasji, samo visoka vlada je potem izrekla, da je proti temu. Kakor smo ravno sedaj čuli iz ust prečastitega gospoda deželnega predsednika, stvar še ni dognana in torej imam popolno zaupanje, da se bode ustreglo opravičenim željam dotičnih občin. Osobito pa se mora ozirati še na občine Zagorje in Knežak, katere štejejo 3245 duš. Občine, katere sem poprej omenjal, štejejo 8764 duš, to je torej skupaj 12.009 duš, če izpustimo ostale občine Postojnskega okraja, ki imajo le 3513 prebivalcev. Vasi Zagorje in Knežak spadate res pod Bistrico, ali ljudje ne bodo hodili čez Globovnik v Bistrico, temveč v Št. Peter, kamor je dosti bližje in imajo ravno cesto. Kakor sem že omenil, nadejam se, da bode visoka vlada na to ozir jemala in dotičnim prošnjam ustregla.

Pri tej priliki bi še nekaj omenil. V zdravstvenem okrožju Logaskem je nastavljen okrajni zdravnik, takozvani doktor Mayer, v Planini. Občine Rovte, Spodnji in Gorenji Logatec in Hotedrsica imajo pa veliko množino in imajo veliko bližje v Logatec nego v Planino. Te občine so proti meni željo izrekle, naj bi se stvar tako predrugčila, da bi zdravniški sedež ne bil več v Planini, temveč da bi se odločil v Logatec. Poizvedoval sem o tej stvari, kolikor mi

je bilo mogoče. Gospod Mayer sam je rekel, da nima časa oddaljiti se iz Planine, in to je tudi res, ker uživa mož veliko zaupanje in ima mnogo opravila. Priznal pa je sam, da bi rad videl, ko bi se posel komu drugemu izročil, oziroma ko bi se plača drugemu prepustila.

Zaradi tega stavljam sledečo resolucijo:

«Visoki deželni zbor naj sklene:

Deželnemu odboru se naroča, da za občine Dolenji in Gorenji Logatec, Rovte in Hotedrsko ustanovi sporazumno z visoko deželno vlado posebno zdravstveno okrožje.»

(Se podpira. — Wird unterstützt.)

Poslanec dr. Vošnjak:

Nedostatkem, kateri se res nahajajo v okraji Postojnskem, se ne dá drugače odpomagati, nego da se ustanovi dvoje zdravstvenih okrožij. Kakor se je visoka deželna vlada izrekla, res ne kaže vzeti zdravniškega sedeža iz Postojne, kajti trg je važen, veliko tujcev zahaja tjá, okrajni zdravnik pa ima itak velik okraj. Št. Peter je zaradi tega važen, ker je tam tako zvani «Einbruchstation» iz Laškega za vse bolezni na Krasu, tako na primer v slučaju kolere. Občini Knežak in Zagorje ste uvrščeni v Ilirsko Bistrico, ali te vasi imate veliko bližje v Št. Peter in ravno pot, med tem, ko jih od Ilirske Bistrice loči visoki hrib Globovnik. Jaz bi torej priporočal, da bi se ustanovilo dvoje okrožij za Postojnski okraj. Kar se tiče Logaškega okraja, je stvar res zelo težavna, ker je sedež okrožnega zdravnika v Planini in ker ima okraj sedaj že dvoje okrožij, v Planini in v Čérknici. Sedaj bi se moralo torej ustanoviti še tretje okrožje. Visoka deželna vlada je bila pripravljena za to, vendar pa deželni odbor z ozirom na finančne razmere temu ni mogel precej pritrđiti. Iz poslednjega dopisa visoke vlade smo pa videli, da se bode stvar dala izpeljati, ker se dovoljuje, da bode okrajni zdravnik prevzel tudi opravila okrožnega zdravnika. Potem pa troški ne bodo tako veliki, in mislim, da vlada ne bode ugovarjala. Plačo, katero sedaj dobiva okrajni zdravnik, namreč remuneracijo iz okrajne blagajnice, bi dobival lahko okrožni zdravnik, če bi se ustanovilo tretje okrožje.

Priporočam torej stavljeno resolucijo.

Poslanec Kavčič:

Visoki zbor! Govoriti mi je še o nekej stvari. Kakor je razvidno iz poročila, se za Senožeški okraj se nihče ni oglasil. Plača znaša res 700 gld, ali noben zdravnik se neče oglasiti, ker misli, da bi imel pre-malo zaslužka. To je nekako resnično, ker je okraj zelo ubožen. Vsekako moram priporočati, da bi dežela kolikor mogoče pripomogla, da se vendar zdravnik najde, ki bi prosil za službo v Senožečah. To bi bilo mogoče sevéda le s tem, da se plača nekoliko zboljša.

Zaradi tega stavljam sledečo resolucijo:

«Visoki deželni zbor naj sklene:

Deželni zbor naj dogovorno z visoko deželno vlado službo okrožnega zdravnika v Senožečah uvrsti v prvi razred z 800 gold. letne plače »

(Se podpira. — Wird unterstützt.)

Poslanec dr. Vošnjak:

Po zakonu so razdeljene plače v tri razrede, in sicer po 600, 700 in 800 gold. Od teh spada pod najvišji razred 20 odstotkov, pod ostala dva razreda pa po 40 odstotkov. Deželni odbor je pri tem varčno ravnal, ker je določil v prvem razredu le 6, mesto 8 služeb, pa ravno za te službe ni se našlo kompetentov, namreč za Kočevsko Reko, Železnike, Šmarije, Lož in Bohinjsko Bistrico. Celó v Loži sedaj nimajo zdrav-nika, kjer je bil poprej zmirom. Tej resoluciji bode deželni odbor gledé na zakon lahko ustregel. Morebiti se bode našel zdravnik za Senožeče, če povek-samo plačo na 800 gold.

Poročevalec Kersnik:

Jaz moram v imenu upravnega odseka z zado-voljstvom konstatovati, da kôšek želj, katere nam prihajajo vsako leto pri obravnavi tega predmeta, letos ni tako napoljen, kakor je bil lanskega leta. Letos imamo le tri resolucije, katere se naslanjajo na po-ročilo upravnega odseka in gledé katerih nimam po-voda reči, da jim stoji principijelno nasproti. Gledé predlogov upravnega odseka nihče ni ugovarjal in gledé teh resolucij opozarjal bi le na eno, da jim upravni odsek principijelno sicer ne ugovarja, da mu je pa merodajno stališče štedljivosti, in to velja zlasti gledé resolucije gospoda poslanca Kluna. Meni se vidi, da bi ustanovitev posebnega zdravstvenega okrožja v Poljanski dolini z ozirom na razmere gledé števila zdravnikov ne bilo ničesar drugega, nego ustanovitev posebne remuneracije drugih 800 gld. za sedanjega Loškega zdravnika. Dosedanje okrožje bi se moralo razdeliti v dve okrožji in z ozirom na malo obsirnost vsakega teh dveh okrožij bi se morala določiti plača po 800 gld. Loški zdravnik bi dobil stalno plačo 800 gld. za Loško okrožje, za oskrbovanje Poljanskega okrožja pa zopet remuneracijo 800 gld. To je pomislek, ka-terega bode deželni odbor gotovo uvaževal, in ta po-mislek utegne biti merodajen pri rešitvi vprašanja, ali se ima ustanoviti za Poljansko dolino posebno zdravstveno okrožje ali ne. Ravno to stališče štedlji-vosti velja tudi, če bode šlo za razdelitev Postojns-kega okraja v dvoje zdravstvenih okrožij. Meni se vidi, da bi resolucija, katero predlaga upravni odsek, da se namreč določi stanovališče okrožnega zdravnika za Postojnsko okrožje v Št. Petru, da bi ta resolucija za danes zadostila željam in da naj se ne misli na to, napraviti dve zdravstveni okrožji. Gledé drugih dveh resolucij gospoda poslanca Kavčiča nimam ničesar omenjati, samo kar se tiče uvrstitve plače za Seno-žeškega zdravnika v prvi razred, bi priporočal, da deželni odbor uvažuje vse momente in ne pozabi v-zlasti štedljivosti.

Deželni glavar:

Prestopimo na glasovanje. Mislim, da gospodje ne bodo zahtevali, da se predlog znova prečita, in torej prosim tiste gospode, ki pritrde predlogu gledé drugega oddelka poročila, naj blagovolé obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Potem imamo glasovati še o resolucijah, in sicer prosim gospode, ki pritrde resoluciji gospoda poslanca Kluna, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Nadalje prosim gospode, kateri pritrde prvi resoluciji gospoda poslanca Kavčiča, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Končno glasujemo še o drugi resoluciji gospoda poslanca Kavčiča, in prosim gospode, ki pritrde tudi tej resoluciji, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Poročevalec Kersnik:

Tretji del poročila govori o službenem navodilu za okrožne zdravnike. V lanskem zasedanji je visoki deželni zbor naročil deželnemu odboru, o svojem času, ako se potreba pokaže, ukreniti, dogovorno z deželno vlado, spremembe gledé službenega navodila in pristojbinske tarife.

Take potrebe in vrzeli vidile so se takoj, in praktična zvršitev zakona je je že bolj jasno pokazala. Deželni odbor obrnil se je torej do deželne vlade, ustrezajoč naročilu deželnega zbora, ter, kakor nam to poročila, povprašal z ozirom na štiri najnunejše točke, kako stališče zavzema slavna vlada nasproti istim.

Odgovor vlade je dosel deželnemu odboru malo pred zasedanjem, torej ko je bilo to poročilo že tiskano. Odgovor je skorej bolj negativen, in ker je v pojasnilo vsega današnjega vprašanja potrebno, da vidimo jasno pred nami, kako misli vlada, naj mi bo dovoljeno, da prečitam tudi ta dopis. Isti slóve (bere: — liest):

3. 1805/Pr.

N o t e.

In Erledigung der geschätzten Zuschrift vom 15. März 1890, 3. 9229 ex 1889, und mit Rücksicht auf die in den Landtagsitzungen vom 18. und 22. November 1889 über den betreffenden Gegenstand stattgehabten Verhandlungen beehre ich mich dem löblichen Landesauschusse Folgendes mitzutheilen:

Die Landesregierung ist der Ansicht, daß eine Durchführungsvorordnung zu einem Gesetze nur solche Bestimmungen enthalten darf, die sich aus dem Gesetze selbst ableiten lassen und weder mit demselben noch mit anderen bestehenden Gesetzen im Widerspruche stehen. An diesem Grundsätze festhaltend könnte die Landesregierung nur eine Aenderung des § 15 der Dienstinstruction für die Districtsärzte in dem Sinne ihre Zustimmung geben, daß der zweite Satz desselben von »doch bedarf er« bis zu Ende einfach zu entfallen habe.

Es hat dieser Satz im § 15 in der redlichen Absicht Aufnahme gefunden, damit durch die Bestimmung, wonach die Besuche kranker Armer durch den Districtsarzt an eine Anweisung seitens des Obmannes der Districtsvertretung gebunden werden, einerseits einer willkürlichen Ausdehnung dieser Besuche durch den Arzt zum Nachtheile der Gemeinden vorgebeugt, andererseits die Behandlung kranker Armer nicht von dem ausschließlichen Ermessen eines vielleicht zu sparsamen Gemeindevorstehers abhängig gemacht werde. In einer Dienstinstruction für Districtsärzte genügt aber die Andeutung, daß diese Ärzte, wie es im § 13 des Gesetzes ausgedrückt ist, kranke Arme zu behandeln verpflichtet sind. Die Vergütung der bezüglichlichen Kosten obliegt in Gemäßheit der §§ 3 und 24 des Heimatgesetzes vom 3. December 1863, R. G. B. Nr. 105, sowie der §§ 6, 7 und 9 der Gemeinde-Ordnung der betreffenden Ortsgemeinde und im § 9 des Landesgesetzes vom 28. August 1883, L. G. B. Nr. 17, sind genau die Bedingungen festgesetzt, unter welchen eine solche Vergütung angesprochen werden kann, so daß es einer weiteren diesfälligen Bestimmung in der Dienstinstruction nicht bedarf.

Betreffend die Liquidirung der von den Districtsärzten ins Verdienengebrachten Reisegebühren, beziehungsweise eine allfällige Pauschalirung der letzteren, so lautet diesfalls der erste Absatz des § 12 des ursprünglichen Gesetzesentwurfes sowie der Regierungsvorlage selbst wie folgt: »Dem Districtsarzte gebührt überdies für die über die Grenzen der Gemeinde seines Standortes hinaus im Dienstsprenzel unternommenen Dienstreisen eine entsprechende Entschädigung, welche nach einer von der politischen Landesbehörde im Einverständnisse mit dem Landesauschusse festgesetzten Norm von Fall zu Fall, nach Liquidirung durch die politische Bezirksbehörde oder eventuell auf Grund der gemachten Erfahrungen in einem mit Rücksicht auf die Lage und Ausdehnung des Sanitätsprengels, sowie auf die Zahl und Beschäftigung der Bewohner nach Anhörung der Concurrrenzgemeinden in derselben Weise festgestellten, vierteljährig im vorhinein anzuweisenden Pauschalbetrage von dem Steueramte für Rechnung der betreffenden Sanitätsgemeinde, beziehungsweise des Sanitätsdistrictes erfolgt wird.« Hingegen lautet die einschlägige, vom hohen Landtage auf Grund des Antrages des bezüglichlichen Ausschusses beschlossene, nun im § 12, 1. Abs. des Gesetzes enthaltene Bestimmung: »Dem Districtsarzte gebührt überdies für die im Dienstsprenzel an seinem Standorte aus in der Entfernung von über vier Kilometer unternommenen Dienstreisen eine entsprechende Entschädigung, welche nach einer von der politischen Landesbehörde im Einverständnisse mit dem Landesauschusse festgesetzten Norm erfolgt wird.« Da nun im Gesetze die Stellen, betreffend die Liquidirung der Reisegebühren der Districtsärzte durch die politischen Behörden und eventuell die Pauschalirung derselben eliminiert erscheinen, so kann sich eine Durchführungsvorordnung mit diesen beiden Angelegenheiten gegen die eben durch diese Eliminirung deutlich ausgesprochene Absicht des Gesetzes füglich nicht beschäftigen. Es kann somit einerseits die Liquidirung der Reisegebühren nach Maßgabe des Gebürentarifes nur durch die Organe erfolgen, in deren Wirkungskreis beziehungsweise die Angelegenheit fällt, in welcher der Districtsarzt seine Dienstreise unternommen hat, vorbehaltlich des Beschwerderechtes zu Gunsten

deselben im gesetzlichen Instanzenzuge; andererseits könnte, was die Pauschalirung der gedachten Reisegebühren anbelangt, wofür aber gegenwärtig in Ermanglung von Erfahrungen jeder sichere Maßstab fehlt, selbe wohl nur bezüglich jener Reisegebühren platzgreifen, welche aus dem Sanitätsdistrictsfonde für im Interesse des Sanitätsdistrictes selbst unternommene Dienstreifen zu bestreiten sind, da eine Pauschalirung solcher Gebühren, insoweit sie den einzelnen einen Sanitätsdistrict bildenden Ortsgemeinden zur Last fallen, bei der großen Verschiedenheit der Lage, Ausdehnung und Einwohnerzahl derselben nur schwer möglich wäre. Allerdings wäre es höchst wünschenswert, daß auch diese letzteren Gebühren und insbesondere die Gebühren für die Behandlung kranker Armer auf den gemeinschaftlichen Sanitätsdistrictsfond übernommen würden; eben deshalb sind die Geschäfte, aus welchen sich diese Gebühren ergeben, in dem dem löblichen Landesaussschuße mitgetheilten Entwurfe einer neuen Gemeinde-Ordnung der Hauptgemeinde (deren Grenzen ja mit einem Sanitätsdistrict zusammenfallen könnten, so daß die besondere, mitunter 50—60 Mitglieder zählende Vertretung des letzteren entbehrlich wäre) zugewiesen worden (§ 5 und § 6, Alinea 1 und 4, und letzter Absatz); allein angesichts der Bestimmungen der §§ 6 (unter a), 7, 9 (Abs. 2), 28 (unter 1 und 5), 35 (Abs. 2), 36, 56, 57 der bestehenden Gemeinde-Ordnung, des § 24 des Gesetzes vom 3. December 1863, R. G. B. Nr. 105, des § 3 des Gesetzes vom 28. August 1883, L. G. B. Nr. 17, und der §§ 3 und 4 des Gesetzes vom 30. April 1870, R. G. B. Nr. 68, kann eine Ueberwälzung der in Rede stehenden Gebühren auf den Sanitätsdistrictsfond ohne ein Landesgesetz (§ 5 des letztcitirten Gesetzes vom 30. April 1870, R. G. B. Nr. 68) oder eventuell eine Vereinbarung der einzelnen beteiligten Gemeinden (§ 87 der G. D. und § 10 des Gesetzes vom 28. August 1883, L. G. B. Nr. 17) nicht stattfinden.

Die Ansicht, daß jenen Gemeinden, welche bei ihrer Entfernung von über vier Kilometer vom Standorte des Districtsarztes für die Behandlung ihrer kranken Armen denselben zu entschädigen verpflichtet sind, während eine solche Entschädigung des Arztes den näheren Gemeinden nach dem Gesetze nicht obliegt, unrecht geschieht, dürfte nicht richtig sein. Es befinden sich nämlich in dieser Beziehung die näheren Gemeinden allerdings im Vortheile, jedoch nicht zum Nachtheile der entfernten Nachbargemeinden, weil diese ihrerseits durch eine allfällige Ausdehnung derselben Verpflichtung auf die dem Standorte des Districtsarztes näheren Gemeinden in keiner Weise entlastet würden.

Wer als arm anzusehen, ist im § 1 des Gesetzes vom 28. August 1883, L. G. B. Nr. 17, bestimmt. Im Gebühren-Tarife für Districtsarzte (unter V, 1 und 2) ist genau angegeben, für welchen Zeitaufwand und für welche Entfernung von denselben im Falle der Behandlung kranker Armer (bei Abgang eines besonderen Uebereinkommens) eine Entschädigung und in welchem Betrage angesprochen werden kann. Es ist wohl selbstverständlich und dürfte eine specielle Bestimmung in der Dienstinstruction oder im Gebürentarife für Districtsarzte kaum nothwendig sein, daß letztere bei Behandlung mehrerer kranker Armer an einem und demselben Tage nur den für alle behandelten Armen in ununterbrochener Fortsetzung der Reise zurückgelegten und ausgewiesenen Weg und die für alle verwendete Zeit auf-

rechnen können, mag die Behandlung dieser Armen in einer und derselben oder in mehreren Gemeinden nacheinander erforderlich gewesen sein, in welcher letzterem Falle die *Gesamtkosten* — nach Abzug der eventuell für nicht arme Kranke verwendeten Zeit — unter die beteiligten Gemeinden verhältnismäßig zu vertheilen sind, wobei den Ärzten, falls sie sich durch die Liquidirung der Kosten irgendwie verkürzt erachten, der Beschwerdeweg offen bleibt.

Nach dem Gebühren-Tarife haben im Falle der Verwendung des Districtsarztes im Interesse der Gemeinden des Sanitätsdistrictes die bezüglichlichen Gebühren entweder alle oder einzelne Gemeinden zu bestreiten, je nachdem die Verwendung im Interesse aller oder einzelner derselben stattgefunden hat. Die sich hiebei allenfalls ergebenden Zweifel hinsichtlich der Verpflichtung können nur im Wege der Judicatur mit Rücksicht auf die bestehenden Gesetze von Fall zu Fall gelöst werden.

Die Landesregierung hat nichts dagegen einzuwenden, daß nach den vorstehenden Andeutungen die allenfalls nöthig scheinende Belehrung an die Gemeinde- und die Sanitätsdistricts-Vertretungen, beziehungsweise an die Districtsarzte im Wege eines Erlasses oder Rundschreibens hinausgegeben werde; einer Aenderung der in Rede stehenden Dienstinstruction jedoch kann die Landesregierung vorderhand, wie gesagt, nur hinsichtlich des § 15, wofür nämlich diese Aenderung, die sich als zweckmäßig darstellt, durch einfache Weglassung des zweiten Satzes erfolgt, zustimmen und beehrt sich um die gefällige vorläufige Mittheilung des Wortlautes der betreffenden, in das Landesgesetzblatt aufzunehmenden Nachtragsverordnung zu ersuchen.

Laibach am 2. October 1890.

Der k. k. Landespräsident:

Winkler.

An den
löbl. krain. Landesaussschuß
in

Laibach.

Upravni odbor pa ni bil tega, dejal bi, skorej prekonservativnega mnenja. Uvidel je nujno potrebo spremembe nekaterih določil službenega navodila in ravno tako zdravstvenega zakona samega. Tako se je velik nedostatek pokazal pri zvrsevanji § 15. službenega navodila, ki določuje, da potrebuje zdravnik, kadar mu je obiskovati ubožne bolnike, za kar zahteva povračila, ki mu gre po dotičnem predpisu, posebnega naročila, ki je eventualno izprosi tudi pozneje, od načelnika zdravstvenemu okrožnemu zastopu, oziroma od predsednika zdravstvene občine. Nedostatke, ki izvirajo iz tega določila, pojasnuje vže poročilo deželne odbora; poudarjali pa le še treba, da je načelnik gotovo redkokedaj v položaji, da more presoditi, je-li pohod zdravnikov pri ubožcu potreben ali ne. Tukaj se pride vsem zlorabam od strani ubožcev v okom, ako se županu varuje prva ingerenca, katera mu pristaje sicer vže po zakonu.

Drugi nedostatek je previsoka daljavna pristojbina, kajti ker se računa pot tja in nazaj, potem pride v istini za vsak kilometer oddaljenosti po 30 kr. In to je preveč ter je primerno znižati. To ste dve točki,

ki se tičeti službenega navodila, in gledé katerih je upravni odsek svoje želje dal v široki okvir dveh resolucij, katere bom imel čast takoj predlagati.

Mnogo večjo važnost pa polaga upravni odsek na dve drugi točki, ki ste izraženi v zadnjih predlogih priloge 56. To je pred vsem reorganizacija zdravstvenih zastopov gledé njihove sestave. Iz istega, ki leži pri neki drugi točki deželno-zborskega obravnavanja, je razvidno, kako razločni in deloma kako ogromni so ti zastopi. Naj jih nekoliko navajam: Tako ima okrožje Novo Mesto 55 zastopnikov, Kamniško 50, Ljubljansko (okolica) 60, Ribnica 30, Vipava 34, Črnomelj 39, Krško 37, torej skoro vsih zastopov več, nego ves deželni zbor kranjski.

Te številke pričajo, kako kompliciran je ta aparat, in da ne more povoljno poslovati. Vzrok, glavni vzrok tem številkam tiči v določbi § 3. zdravstvenega zakona, ki določuje, da imajo občine, ki brojijo nad 1000 duš, pošiljati tudi svoje občinske svetovalce, to je županstvene člene v zastop. Da s takim aparatom ni moč delovati, je jasno. Jaz le smelo trdim, da so taki zbori vsakokrat sklepčni, ker morajo biti v to dve tretjini zbrani, — a je sigurno težko zbirati jih. Deželni odbor bo torej uvaževal, kako tu pomagati. Upravni odsek ni hotel storiti mu ožjih mej, ampak prepušča njegovi razsodnosti, da pravo predlaga. Morda se bode naslanjal na cestni zakon, ali pa bo le eliminiral oni dostavek, ki zdravstvene zastopnike pomnožuje v celej Kranjski za 362 mož — s kratka, deželni odbor naj poizveduje in potem predloži načrt zakona. Uvaževati mu je pri tem pred vsem drugim to, da je treba težiti po neki jednoti o sestavi in o poslovanji mnogobrojnih in mnogoterih naših avtonomnih zastopov.

Itak važna je pa zahteva upravnega odseka, da je troške zdravljenja ubožcev prevzeti zdravstvenemu okrožju. Ta predlog hodi iz roke v roko s predlogom o prenapredbi službenega navodila, kjer se pravi, da ima načelnik le vsled naročila župana izdati nakaznico zdravniku za obisk bolnega ubožca. Na eni strani se mora prepričati zloraba od strani ubožcev, na drugi strani pa zopet kolikor toli izogniti se tisti tesnosčnosti, ki je in mora pri naših skromnih občinskih razmerah biti lastna skorej vsakemu županu, ki je prisiljen za občino štediti pri vsakem krajcarji.

Po določbah domovinskega zakona je občina vezana skrbeti za ubožce, v to skrb spada tudi zdravljenje v slučajih bolezni. Domovinski zakon (§ 22.) sam pa vže daje možnost, to oskrb prenesti na širše kroge, ker pravi, da je deželnemu zakonodajstvu prepuščeno, v tem smislu pomagati občinam, ki so preslabe, zmagovati bremena oskrbi ubožcev. Isto načelo izraža tudi deželni zakon z dne 28. avgusta 1883, št. 17, dež. zakonika (§ 10). Torej je nameravana določba mogoča; in da je z ene strani praktičnega, z druge pa itak humanitarne stališča popolno utemeljena, o tem ne more biti dvojbe.

Upravni odsek je uvaževal, da so se vže v lanskem zasedanji slične prenapredbe od raznih strani nasvetovale, da so bili pa le formalni oziri, ki so preprečili dotične sklepe. Ker torej predlogi upravnega

odseka ne nameravajo bistvenih sprememb, ampak hoté le izpolniti nekoliko vrzeli, ki neprijetno zijajo iz zdravstvenega zakona in je potreba teh sprememb vže sedaj čutna, nadejam se v imenu upravnega odseka, da se tem predlogom ne bo oporekalo, ter je priporočam v uvaževanje in vsprejem.

Predlogi pa se glasé:

«Visoki deželni zbor naj sklene:

Poročilo deželnega odbora o službenem navodilu okrožnim zdravnikom se jemlje v vednost.»

Dalje:

«Visoki deželni zbor naj sklene:

I. Slavna deželna vlada in deželni odbor se z ozirom na § 13. zakona z dne 24. aprila 1888, št. 12. dež. zak. l. 1888., pozivljata:

Službeno navodilo okrožnih zdravnikov na Kranjskem z dne 16. marca 1889, št. 647/Pr., št. 8. deželni zak. l. 1889., prenaprediti po sledečih načelih:

- a) Načelnikom zdravstvenih okrožnih zastopov izdajati je okrožnim zdravnikom naročila za obiskovanje bolnih ubožcev le vsled naročila župana občine, kjer se zdravi ubožec (§ 15.);
- b) daljavna pristojbina V., zap. št. 2., in VI., zap. št. 2., in VII., zap. št. 2, pristojbinske tarife je previsoka in jo je primerno znižati.

II. Deželnemu odboru se naroča predložiti v prihodnjem zasedanji načrt zakona, s katerim se

- a) spreminjajo določbe o sestavi in volitvi zastopov zdravstvenih okrožij s posebnim ozirom na to, da se izdatno in primerno zniža število članov vsacega zastopa;
- b) ustanovi določilo, da je troške zdravljenja ubožcev, v kolikor obstojé isti iz taks zdravnikov za obiskovanje, daljavnih pristojbin in stroškov za zdravila prevzeti zdravstvenemu okrožju, oziroma zdravstveni občini.

Poslanec Povše:

Visoka zbornica! Gospod poročevalec nasvetuje v imenu upravnega odseka, da se število članov vsacega zdravstvenega zastopa izdatno zniža. Navajal je številke, katere so res ogromne, kajti nekateri zastopi imajo nad 50 članov. Jaz popolnoma pritrujsem, da je tu treba odpomoči, in da je treba odpraviti take nedostatke, vendar pa si dovoljujem priporočati deželnemu odboru, da pazi na to, da bodo občine primerno zastopane in da se velikim občinam ne bode godila krivica s tem, da ne bodo majorizirane od malih občin. V nekaterih okrajih, na primer na Brdu ali v Kamniku, nahajajo se občine, katere štejejo komaj 200 do 300 ali 400 duš. Take občine bi lahko velike občine, ki štejejo 3000 do 4000 duš, silno majorizirale. Priporočam torej, naj skuša deželni odbor dobiti pravičen modus, kakó bodo občine zastopane, bodisi na podlagi množine davkov, bodisi po številu prebivalcev, da se zložijo manjše občine, da volijo skupaj enega zastopnika.

Poslanec dr. Tavčar:

Visoka zbornica! Gospod poročevalec stavlja pod št. II., črka *b*, nasvet, kateri je bil v upravnemu odseku sprejet po večini glasov. Pri dotičnem posvetovanju pa upravni odsek ni bil edin, temveč našla se je izdatna manjšina, ki hoče nekaj drugega predlagati. Dobil sem nalog, da zastopam dotične nasvete in to hočem sedaj storiti. Manjšina upravnega odseka je bila mnenja, da je treba zeló paziti, da se novi zdravstveni zakon po občinskih zastopnikih ne bode zlorabil v ta namen, da bi se občinam napravljali veliki in deloma nepotrebni troški. Dandanes gotovo še nimamo prave skušnjje, mi ne vemo še, kaka bremena smo si z zdravstvenim zakonom ustvarili; da pa bodo velika, se že sedaj lahko sluti, in sicer velika ne le za deželo, ampak tudi za občine. Manjšina upravnega odseka se je postavila na stališče, da nikakor ne gre, da bi mi vsako leto krpali na tem zakonu, ki je komaj prišel v veljavo. Če pridemo vsako leto z nasveti, da naj se ta ali oni paragraf spremeni, mislim, da se tak način zakonodajstva prebivalcem ne bode posebno priporočal. Lahko se spreminja instrukcija, ampak zakon spreminjati, mislim, to ni pametno, to se ne priporoča. Že iz tega vzroka bila je manjšina upravnega odseka proti nasvetu pod II., *b*. Ta manjšina bila je mnenja, da naj se zakon ne predrugači tako hitro, temveč da naj se spremeni šele takrat, ko se izkaže neobhodna potreba, da se mora spremeniti. S tem, kar se nasvetuje pod II., lit. *a*, se strinjam, ker je dokazano, da tako mnogoštevilni zastopi, kakor jih imamo sedaj, ne morejo uspešno delovati. V tem oziru je potreba tako nujna, da se morajo dotična postavna določila prej ko mogoče spremeniti. Gledé spremembe, nasvetovane pod lit. *b*, pa potreba ni dokazana. Došle so nam pač nekatere prošnje, ali dokazalo se pa ni, da bi kakej občini nikakor ne bilo mogoče izhajati ali da bi bil kak zdravstveni zastop tako ravnal, da bi občine ne bile mogle prenašati zdravstvenih troškov. Na tem polji nimamo niti skušnjje, niti pritožeb, in nujna potreba, da naj bi se v tem oziru spremenil zakon, ni dokazana. Nasvetovana sprememba se mi pa vidi tudi v drugem oziru nevarna. Kolikor poznam razmere kmetškega stanu, mislim, da bodo občine, ako določuje zakon, da naj posamezne občine same plačevajo troške zdravljenja ubožcev, jako varčne, da pa bode, ako izrečemo, da ima dotične troške prenašati celo zdravstveno okrožje, vsaka občina gospodarila zase, kakor se ji bode zdelo, tolažeč se, da bo troške itak celota plačala. Gospod poročevalec, ki zastopa večino upravnega odseka, nam je povedal vzgled, kako je nek župan poklical zdravnika, menda v Krasenjske hribe k bolniku. Mož je imel raka na prstu, sicer pa je bil popolnoma zdrav in bi bil prišel lahko desetkrat sam k zdravniku. Taki slučajji bi se potem, če se dotično breme odvzame posameznim občinam ter se naloži celoti, ponavljali dan za dnevom. V vsaki občini bodo za vsako malenkost klicali okrožnega zdravnika, tako, da bi moralo zdravstveno okrožje plačati grozovite troške. Sprememba, katero nasvetuje gospod poročevalec, bi bila

po mojem mnenji le reformativ in peius, ker bi iz take določbe bremena postala mnogo višja in neznanejša. To je prvi pomislek. Na drugi strani pa se je ozirati tudi na to, ali se sme v deželni zakon spraviti načelo, katero je bistveno drugo, kakor je izraženo v domovinskem zakonu. Že državni zakon določa, da ima občina sama skrbeti za zdravljenje svojih ubožcev — § 22. to določuje — in samo izjemoma, prvi zakon, se smejo posamezne občine strinjati z drugimi, ako bi same nikakor ne mogle prenesti troškov. Tukaj pa se hoče to načelo odstraniti in v deželni zakon nekako utihotapiti določbo, da naj bi občine kot take praviloma ne imele več prenašati troška za zdravljenje ubožcev, temveč zdravstvene celote, ki so se vsled zdravstvenega zakona poklicale v življenje! Ne vem, ali je sploh mogoče, tako bistveno določbo državnega zakona ravno v bistveno nasprotje spremeniti potom deželnega zakona, in jaz jako dvomim, da bi bila večina upravnega odseka gledé tega na pravem potu. V prvi vrsti pa je manjšina upravnega odseka proti temu, da se zakon takoj danes spremeni, ko vender nimamo nikake skušnjje, ko sploh ne vemo, ali smo v tem oziru kompetentni ali ne, in ker nimamo nobenega dokaza, da bi kaka občina dotičnih troškov do sedaj ne bila mogla prenašati. Zaradi tega méni manjšina upravnega odseka, da bi se ne naročalo deželnemu odboru takoj danes, naj pride z novim načrtom, temveč predlaga, naj se predlog pod II., lit. *a*. sprejme, lit. *b*. pa odloži in se mesto tega deželnemu odboru le naroča, da naj vzame v pretres vprašanje, bi-li ne bilo koristno, da prevzamejo posamezna zdravstvena okrožja, oziroma zdravstvene občine troške zdravljenja ubožcev, in da se dalje deželnemu odboru naroča, da v tem oziru zasliši zdravstvena okrožja sama, ker so ona najbolj interesovana, in ker vender ne gré, ustanoviti tako važno spremembo zakona, ne da bi se poprej zaslišali zdravstveni zastopi.

Resolucija, katero stavljam v imenu manjšine upravnega odseka, glasi se:

«Visoki deželni zbor naj sklene:

Deželnemu odboru se naroča, da naj pretresa vprašanje, bi li ne bilo mogoče in koristno, če bi troške zdravljenja ubogih, v kolikor obstojé isti iz taks zdravnikov za obiskovanje, daljavnih pristojbin, in troškov za zdravila, prevzela posamezna zdravstvena okrožja, oziroma zdravstvene občine; — in da naj v tem oziru pred vsem zasliši interesovana zdravstvena okrožja.»

(Se podpira. — Wird unterstützt).

Poslanec vitez dr. Bleiweis-Trsteniški:

Visoki deželni zbor! Tudi jaz sem se hotel oglasiti k besedi v tem zmyslu, ker smo se prepričali sami, deloma pa tudi zvedeli od zdravnikov, da je zdravstvena postava v nekaterih zadevah tako nejasna, da bode tekom let treba še veliko sprememb. Posebno, kar se tiče §§ 4. in 13. sem prepričan, da jih bodedo prilično morali spremeniti. Meni se torej ne zdi umestno, da že letos zopet pre naredimo zakon in

potem čez par let morebiti zopet. Zato počakajmo, da se zakon nekoliko oživi v občinstvu in potem, recimo v petih letih, spremenimo ga z ozirom na želje občinstva in v korist deželnih financ. Kar nasvetuje upravni odsek gledé števila udeležencev v zdravstvenih zastopih, je opravičeno, kajti sedanje število je res velika zapreka, ali to vendar ni tako važna stvar, da bi se moral pre narediti zakon. Kar se pa tiče drugega predloga, se popolnoma strinjam z mnenjem manjšine upravnega odseka, da stvar sega predaleč in da je treba natanko premišljevat, ali je pravično, da se zdravstvenim okrožjem navalijo taka bremena. Priporočam nasvet manjšine, da ni potreba deželnemu odboru že drugo leto predložiti spremenjenega zakona.

Poročevalec Kersnik:

Pred vsem moram omenjati, da oba gospoda predgovornika, gospod predlagatelj, ki je zastopal manjšino upravnega odseka, in zadnji gospod predgovornik, gledata stvar popolnoma z napačnega stališča. Zadnji predlog upravnega odseka z zdravstvenim zakonom nima ničesar opraviti. Zakon sam se v tem oziru ne bode pre naredil, ampak ustanovilo se bode le poslavno določilo, s katerim se bode ustreglo načelu, izraženem v državnem zakonu o domovinski pravici v § 22., in zakonu z dné 28. avgusta l. 1883. o preskrbljevanji ubožcev v § 7. in 22. državnega zakona o domovinskem pravu, in usojam si prečitati nemški tekst, ker slovenskega nimam pri rokah, glasi se v zadnjem odstavku (bere — číešt):

«Der Landesgesundgebung bleibt es unbenommen, Einrichtungen zu treffen, wodurch den Gemeinden die ihnen gesetzlich obliegende Verpflichtung der Armenversorgung erleichtert wird.»

Jaz mislim, da spada pod «Armenversorgung» tudi slučaj bolezni, in če se ustanovi posebna zakonita določba, po kateri se prenese dotično breme na širša ramena, bodemo s tem onemu načelu le ustregli. Opozarjam Vas na Štajersko, kjer imajo okrajni zastopi skrbeti za bolne ubožce, ne pa posamezne občine. Gospod dr. Tavčar se je posebno skliceval na to, da nismo dobili nobene pritožbe gledé tega, da kaka občina ni izpolnila svoje dolžnosti, oziroma, da bi kaka občina ne mogla prenašati stroškov. Verujem, da nimamo nobene take pritožbe od strani kake občine; pa zakaj ne? Ker občina sploh v tem oziru svoje dolžnosti ni storila, ker bi se le malokateri župan z ozirom na finančne razmere upal, zadostiti terjatvam zakona. Čudim se, da se je sploh mogla najti manjšina, ki je zastopala načelo, katero je izrazil gospod predlagatelj, in sicer gledé na to, ker je njegov predlog edino le nasproten zahtevam humanitete. Ako hočemo za ubožce kaj storiti, moremo to le storiti po predlogu večine upravnega odseka. Če celo stvar odlašamo, ne dobimo zakona tako kmalu, in nazadnje bodemo vendar morali krpati in krpati, med tem, ko bi, ustrežajoč predlogu upravnega odseka, kratkim potem prišli do cilja. Priporočam torej, naj se sprejme predlog večine upravnega odseka.

Deželni glavar:

Prosim gospoda poročevalca, da prečita I. predlog in II. predlog, *lit. a.*, o katerih ménim, da lahko skupno glasujemo.

Poročevalec Kersnik:

(Bere predlog I. in II. predlog, *lit. a.* — *Siebt Antrag I. und Antrag II., lit. a.*)

Deželni glavar:

Prosim gospode, ki pritrdé tem predlogom, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — *Angenommen.*)

K II. predlogu upravnega odseka pod črko *b*) stavlja manjšina upravnega odseka posebni predlog, o katerem bodemo glasovali v prvi vrsti.

Prosim gospoda predlagatelja, da prečita predlog manjšine.

Poslanec dr. Tavčar:

Predlog se glasi: (bere predlog — *Siebt den Antrag.*)

Deželni glavar:

Prosim za glasovanje, in prosim one gospode, ki pritrdé predlogu gospoda poslanca dr. Tavčarja, naj blagovolé ustati.

(Zgodi se. — *Geschieht.*)

Prosim obstati, da zamorem prešteti glasove. Za predlog glasuje 15 gospodov.

Prosim nasprotno glasovanje in prosim gospode, kateri odklonijo predlog gospoda poslanca dr. Tavčarja, naj blagovolé ustati.

(Zgodi se. — *Geschieht.*)

Proti glasovalo je 14 gospodov, torej je predlog manjšine upravnega odseka sprejet in glasovanje o predlogu gospoda poročevalca odsekove večine odpade.

S tem je rešena ta točka dnevnega reda in prestopimo k 7. točki, to je:

7. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji Janeza Adamiča v Ponikvah za podporo v zadevi iztrebljevanja požiralnikov v Ponikvah.

7. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des Johann Adamič in Ponikve um Bewilligung einer Subvention in Angelegenheit der Reinigung der Sauglöcher in Ponikve.

Poročevalec Povše:

Visoki deželni zbor! Visoki deželni zbor se je že v lanskem zasedanji bavil z enako prošnjo Janeza Adamiča iz Ponikev, ki zopet letos prosi, da bi mu visoki deželni zbor blagovolil zopet priznati in podeliti podpore za zvršena iztrebljajoča dela v požiralnikih v Ponikvah. Ta posestnik je izkoristil letošnje izredno

suho poletje, da je popolnil iztrebljevanje dotičnih starih pežiralnikov. Gospod Putick je imel priliko, konstatovati velik uspeh onih del. Sedaj Adamič zopet prosi, da se mu dovoli kaka podpora in ker mora upravni odsek priznavati, kakor je izvedel po članovih svojih, kateri poznajo dotični okraj, da je prosilec letos res lepa in uspešna dela zvršil, sklenil je, visokemu zboru nasvetovati, da se tudi letos Adamiču dovoli neka podpora.

Gospodarski odsek dovoljuje si na podlagi teh razlogov nasvetovati:

«Visoki deželni zbor naj naroči deželnemu odboru, da se o zvršenih trebilnih delih prepriča ter iz zaklada za hidrotehniška dela podeli primerno nagrado prosilcu Janezu Adamiču, posestniku v Ponikvah.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, prosim gospode, ki pritrde temu predlogu, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Preidemo k 8. točki dnevnega reda, to je:

8. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji direktorija «zaveze slovenskih učiteljskih društev v Krškem» v zadevi sestave enquete za izdajo slovenskih šolskih knjig.

8. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des Directoriums «des Verbandes der slovenischen Lehrervereine in Gurkfeld», betreffend die Zusammenstellung einer Enquete behufs Herausgabe slovenischer Schulbücher.

Poročevalec Povše:

Visoki zbor! Direktorij zaveze učiteljskih društev v Krškem izročil je visokemu naučnemu ministerstvu posebno spomenico, oziroma prošnjo, v kateri prosi, da bi visoko naučno ministerstvo izvolilo sestaviti enketo za izdajo slovenskih šolskih knjig, obstoječo iz učiteljev in strokovnjakov. Svojo prošnjo, podano na visoko naučno ministerstvo opirajo na to, da za višje organizovane pet- do osemrazredne ljudske šole, posebno pa za meščanske in obrtne nadaljevalne šole nedostaje slovenskih učnih knjig. Zato prosijo, da bi se od učne uprave pri deželnem šolskem svetu sklicala taka enketa učiteljev in strokovnjakov, ki bi imela preiskovati one knjige, katere misli kdo dati na svetlo. Navajajo dalje, da se je že večkrat pripetil slučaj, da je kak slovenski pisatelj, ki je spisal šolsko knjigo, moral čakati dve leti in več, predno se mu je odgovorilo, kako se je recenzirala knjiga, ali pa, da sploh nikdar ni dobil odgovora. Tej enketi bi pripadala v prvi vrsti važna naloga, da se preskrbijo za slovensko mladino dobre in primerne učne knjige, drugič pa bi se s tem dosegla neka enotnost, ako bi v tej enketi bili najbolj sloveči možje iz učiteljskega

stanú ter presojevali in morda tudi sami prevzemali spisanje slovenskih učnih knjig. Visoki deželni zbor je že večkrat razpravljal o enaki zadevi in šele pred kratkem predložil se je visokemu zboru predlog deželnega odbora, o katerem bomo še razpravljali, da namreč visoki zbor dovoli posebni kredit v svrhu podpor za izdavanje slovenskih učnih knjig.

Upravni odsek priznava prošnjo direktorija povsem utemeljeno in umestno, zato predlaga:

«Visoki deželni zbor naj se izreče za to, da bi bila taka enketa strokovnjakov učiteljev za izdajo slovenskih knjig povsem prekoristna, ter zato priporoča visokemu c. kr. naučnemu ministerstvu, da usliši prošnjo direktorija zaveze učiteljskih društev v Krškem.

Deželni odbor naj ta sklep, oziroma priporočilni izrek deželnega zbora o tej prošnji naznani visokemu c. kr. naučnemu ministerstvu.»

Abgeordneter Dr. Schaffer:

Ich habe gegen den Antrag, welchen der Verwaltungsausschuss durch seinen Berichtstatter gestellt hat, mehrere Bedenken und werde im Grunde derselben gegen den Antrag stimmen. Ich beschränke mich für heute darauf, nur dies kurz auszusprechen, indem bei Berathung über die Weisung Nr. 57, betreffend die Lehrbücher für slovenische Volks- und Mittelschulen Gelegenheit sein wird, auf diesen Gegenstand des weiteren zu sprechen zu kommen, was ich mir hiemit vorbehalte.

Deželni glavar:

Želi se kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Morda gospod poročevalec?

Poročevalec Povše:

Ne!

Deželni glavar:

Bodemo torej glasovali, in prosim gospode, ki pritrde predlogu upravnega odseka, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Preidemo k 9. točki dnevnega reda, to je:

9. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji akcesista Zvonimira Zora za nagrado.

9. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Accessisten Zvonimir Zor um eine Remuneration.

Poročevalec Hribar:

Visoki deželni zbor! Deželno knjigovodstvo je vložilo prošnjo akcesista Zvonimira Zora, naj mu visoki deželni zbor za izredno poslovanje pri zaračunanju deželne naklade na žgane opojne tekočine dovoli neko posebno podporo, ali kakor jo on sam imenuje doklado. Finančni odsek se je posvetoval o tej prošnji

in je pretresaval vse razloge, kateri se v njej navajajo. Prosilec navaja, da je on sam izdelal načrte, kako naj se zaračunava deželna naklada na žgane opojne tekočine in da je dotični račun tako urejen, da se nahaja v njem popolna kontrola za vse, karkoli pride v knjigo pod tem naslovom. Dalje navaja, da je moral delovati pri deželnem knjigovodstvu večkrat preko uradnih ur, zato da računi niso prišli v nered.

Te razloge našteva v svoji prošnji za posebno nagrado. Deželno knjigovodstvo podpira prošnjo jako toplo in nasvetuje, da se akcesistu Zvonimiru Zoru dovoli doklade letnih 200 gld., finančni odsek pa se temu nasvetu ni mogel popolnoma pridružiti, temveč priporoča visokemu zboru, uvažujoč, da je vse res, kar navaja prosilec v svojej prošnji, da se mu za čas, dokler bode opravljal knjigovodska dela, tikajoča se naklade na žgane opojne tekočine, dovoli letna nagrada 160 gld.

Finančni odsek predlaga:

«Visoki deželni zbor naj sklene, da se deželno-knjigovodskemu akcesistu Zvonimiru Zoru za čas, dokler bode opravljal knjigovodska dela, tikajoča se naklade na žgane opojne tekočine, dovoli letna nagrada 160 gld., katera naj se izplača iz dohodkov imenovane deželne naklade.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, prosim gospode, ki se strinjajo s tem predlogom, naj blagovolé obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prestopimo k 10. točki dnevnega reda, to je:

10. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji varuha bivšega deželnega oficijala Tomana otrok za povišanje miloščine.

10. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Vormundes der Kinder des gewesenen landschaftlichen Officials Toman um Erhöhung der Gnadengabe.

Poročevalec Klun:

Visoki zbor! Pokojni oficijal deželnega knjigovodstva Herman Toman je zapustil 4 sirote, katerim je mati umrla dve leti pred očetom, in katerim se je določila konkretalna penzija letnih 150 gld. za toliko časa, da najmlajši doseže postavno starost. Najstarejši sin Ivan je bil spravljen ob deželnih troških v deželno sirotišnico «Marijanišče», katero je zapustil koncem septembra letošnjega leta. Njegov varuh, poštni oficijal gosp. Hugo Hohn, ga je spravil v mornarski arzenal v Pulji, kjer mora zanj mnogo izdajati, akoravno se odgaja tam ob državnih troških. Zato se je obrnil gosp. Hohn s prošnjo do deželnega odbora, da bi dovolil za Ivana Tomana del miloščine, katero je bil deželni zbor že pred leti privolil za Tomanove sirote

z ozirom na to, da konkretalna penzija ni zadostovala. Od te miloščine pride po 37½ gld. na enega otroka. Ta miloščina se je bila pa Ivanu ustavila, dokler je bil v Marijanišči; sedaj pa prosi njegov varuh, da naj bi se mu iz nova nakazala, ali pa se nekoliko povišala. Finančni odsek je sprevidel, da varuh res ne more shajati brez te miloščine, ker je konkretalna penzija premajhna, samo stanovnina za dva dečka znaša več, nego konkretalna penzija in miloščina za vse otroke.

Z ozirom na to, predlaga finančni odsek:

«Visoki deželni zbor naj sklene:

Ivanu Tomanu, siroti pokojnega Hermana Tomana, bivšega oficijala pri deželnem knjigovodstvu, se njemu l. 1886. dovoljena miloščina letnih 37 gld. 50 kr. povikša na sto (100) goldinarjev, pričenski s 1. januarjem 1891 za toliko časa, dokler kot učenec biva v mornarskem arzenalu v Pulji.»

(Deželnega glavarja namestnik gospod baron Apfaltrern prevzame predsedstvo. — Landeshauptmann-Stellvertreter Herr Baron Apfaltrern übernimmt den Vorsitz.)

Landeshauptmann-Stellvertreter Baron Apfaltrern:

Wünscht jemand das Wort?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Nachdem dies nicht der Fall ist, so bitte ich jene Herren, die diesem Antrage zustimmen, sich zu erheben.

(Obvelja. — Angenommen.)

Wir übergehen nun zum 11. Punkte der Tagesordnung, das ist:

11. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji kranjskega muzejskega društva v Ljubljani za podporo.

11. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des krainischen Museal-Vereines in Laibach um Bewilligung einer Subvention.

Poročevalec Hribar:

Visoki deželni zbor! Vodstvo muzejskega društva je vložilo pri deželnem zboru prošnjo, da se temu društvu, kakor lansko leto, tudi letos dovoli podpora iz deželnega zaklada. Društvo je začelo izdajati zopet izvéstja pod naslovom «Mittheilungen des krainischen Musealvereines», in sicer izdaje vsako leto precéj obširen zvezek. To stane nad 1000 gld. na leto, v poštev pa pridejo tudi še drugi troški, také da se z društvenino ne more pokriti vsega in bi društvo moralo prenehati z izdajanjem dotične knjige, ako mu visoki zbor v to ne dovoli podpore.

Ko smo se v finančnem odseku posvetovali o tej prošnji, izrekla se je ob jednom želja, naj bi deželni odbor, ko bode reševal prošnjo vodstva muzealnega društva, tudi izrekel nado, da bode društvo, ako bi se našli pisatelji, ki bi za «izvéstja» hoteli pisati slovenski med nemškimi sestavki, priobčevalo

tudi slovenske. Sevéda se ne more reči, da mora društvo to na vsak način storiti, ker se ne vé, ali se bodo tudi res našli slovenski pisatelji. Ob enem se je ventilovalo vprašanje, ali bi ne kazalo, da bi izvestja ne izhajala, kakor dosedaj, samo v enem zvezku na enkrat, temveč v mesečnih zvezkih. Nekateri gospodje so rekli, da bi to morebiti pospeševalo med občinstvom zanimanje za društvo, ker ima le malokdo časa brati obsirno knjigo, med tem, ko bi ljudje mesečne zvezke raje brali in se sproti poučili o važnih najdbah. Tudi v tem oziru je težko staviti konkreten predlog, ker se ne vé, ali bi bilo mogoče muzejskemu društvu uravnati svoja izvestja takó, da bi izhajala v mesečnih zvezkih, kajti treba je pomisliti, da bi se potem moralo izročiti redakcijo kaki osebi, katera bi se pa morebiti ne našla takó lahko. Tudi je vprašanje, če bi se vsak mesec našlo zadosti spisov. Finančni odsek torej ne bode stavil posebnega predloga v tem oziru, želi pa, da deželni odbor vpraša muzejsko društvo, ali bi ne moglo v tem smislu uravnati svoja izvestja.

Kar se tiče meritorne strani, omeniti mi je, da vodstvo podpira svojo prošnjo s tem, da je muzejsko društvo za Kranjsko v zvezi z 103 učenimi društvi, s katerimi menjava svoje publikacije, in da vse one zvezke in knjige, katere dobiva od drugih društev, odstopa potem muzejski biblioteki. Vsled tega — trdi društvo — ima zlasti tudi dežela posredno korist od njegovih publikacij. Finančni odsek je uvaževal vse te razloge in priznava, da društvo res zasluđuje podpore.

Ker se je lansko leto dovolila muzejskemu društvu podpora 400 gl., misli finančni odsek, da bode jednak znesek zadostoval tudi letos, in zato predlaga:

«Visoki deželni zbor naj sklene, da se dovoli muzejskemu društvu za Kranjsko za leto 1891. iz deželnega zaklada donesek 400 gold.»

Landeshauptmann-Stellvertreter Baron Apfaltrern:

Wünscht jemand das Wort? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Wenn dies nicht der Fall ist, so bitte ich jene Herren, die mit dem Antrage des Finanzausschusses einverstanden sind, sitzen zu bleiben.

(Obvelja. — Angenommen.)

Wir schreiten nun zum 12. Punkte der Tagesordnung, das ist:

12. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji Marije Krečeve, udove deželnega tajnika, za vzgojevalni donesek sinu Ivanu

12. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Landessecretärswitwe Maria Kreč um einen Erziehungsbeitrag für ihren Sohn Johann.

Poročevalec Hribar:

Visoka zbornica! Lansko leto je pri razpravi o proračunu deželnega zaklada visoki deželni zbor sklenil, dovoliti udovi po deželnem tajniku Mateju Kreču,

gospej Mariji Krečevi, znesek 400 gold. kot letno pokojnino in po 50 gold. na leto kot vzgojevalni donesek za njena dva otroka, dokler ne dosežeta starosti 18 let. Gospa Marija Krečeva vložila je 14. oktobra l. 1890. novo prošnjo, v kateri naznanja, da se ji je porodilo tretje dete, katero se je krstilo na ime Ivan in prosi, da se tudi za to dete dovoli primeren vzgojevalni donesek.

Finančni odsek je spoznal, da je prošnja opravičena in zato predlaga:

«Visoki deželni zbor naj sklene, da se dovoli udovi po pokojnem deželnem tajniku Mateju Kreču, gospej Mariji Krečevaj, za njeno dné 17. decembra 1889. l. porojeno, na ime Ivan krščeno dete iz deželnega zaklada do izpolnitve njegovega osemnajstega leta letna odgojevalnina 50 gl.»

Landeshauptmann-Stellvertreter Baron Apfaltrern:

Wünscht jemand zu diesem Antrage das Wort. (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Wenn dies nicht der Fall ist, so bitte ich diejenigen Herren, die mit dem Antrage einverstanden sind, sich zu erheben.

(Obvelja. — Angenommen.)

Nun schreiten wir zum 13. Punkte der Tagesordnung, das ist:

13. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji pisatelja Josipa Cimperman-a za podporo.

13. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Schriftstellers Josef Cimperman um Bewilligung einer Unterstützung.

Poročevalec Hribar:

Visoka zbornica! Pisatelj Cimperman je uložil dné 15. oktobra l. 1890. do visokega zbora sledečo prošnjo: (here — liest:)

«Veslavlani deželni zbor! Dežele kranjske veleslavno zastopstvo je obračalo že od nekaj kakor še v sedanjih dnéh neutrudno vso skrb svojo zlasti na to, da s pomočki, odločenimi za takšne svrhe, vsestranski hasnovito speši ne samo občo gmotno blaginjo národa slovenskega, temveč da tudi po razmerji uvidnosti svoje blagodejno podpira zvestih svojih sinov duševne težnje, ako se pokažejo resnično vredne in kakorkoli služijo deželi kranjski na čast.

Zaupno oprt na to dejansko okolnost, drzne se podpisaneč veleslavnemu deželnemu zboru kranjskemu izročiti najponižnejšo prošnjo, da bi le-ta, v zgoraj omenjenem zmislu milostivo podelil tudi njemu kakšno stalno letno podporo in v podkrepilo najponižnejše prošnje svoje navaja nastopne razloge:

Kakor je razvidno iz prilog 1.) str. 533. sl., 2.) str. 593. sl., in 3.) str. 157. sl., dela najpokornejši prosilec petindvajset let trudoljubivo na kniževnem polji slovenskem navzlic vsem najneugodnejšim okolnostim, kakršnih ni zlahka najti v najrazsežnejšem

krogu, in dotični njegov uspeh, čegar nekatere posku-
suje najpokorneje prilaga pod 4.) in 5.), priznali so že
mnogokrat častno prvi književni strokovnjaki slovenski.

Po zdravnikovih izpričevalih 6.) in 7.) je najpo-
nižneje podpisani prošnjik že trideset let neozdravno
bolan, kar ni jedino bistveni vzrok vse gmotne bede
njegove, nego prepogostoma zajedno neizogibna ovira
književnemu pôslu in potem sevêda takisto povod čisto
ustavljenemu, ali vsaj znižanemu, brez tega že oskrom-
nemu za-sluzku, zaradi česar ni možno imeti podp-
sancu ne primerne strežbe, ne zadostno skrbeti za
svojo strežnico sestro, niti ne si omišljati pomagál,
zaželenih in potrebnih v daljno izobraževanje in še
uspešnejše književno delo svoje.

Zató se najponižnejši podpisavec, neomajno za-
upajoč v blagodušno uvidnost veleslavnega deželnega
zastopstva kranjskega, drzne ponavljati prepokorno
prošnjo svojo:

Veleslavni deželni zbor izvóli z ozirom na nave-
dene razloge milostivo resiti najponižnejšega prosilca
vlogo ugodnim pôtem.

V Ljubljani, dné 15. vinotoka 1890.

Jož. Cimperman.»

Spričali, na kateri se sklicuje prosilec, sta od
gospoda dra. Vošnjaka in gospoda dra. Keesbacherja
Prvo se glasi (bere — liešt):

«Gospod Josip Cimperman, pisatelj, je že od svoje
prve mladosti mrtvouden (paralitičen) na obeh nogah,
da ne more hoditi, niti se ganiti z mesta. Celi dan
mora sloneti na stolu, kamor ga prenašajo v jutro, a
zvečer spet nazaj v posteljo. Tudi zgornji del života
je vsled paralize tako slab in neukreten, da je treba
vedno strežnice, da poravnava roki ali glavo. Ta ne-
ozdravna bolezen ovirala je g. Cimpermana, da ni
mogel dospeti do katerekoli službe in da se zdaj, ko
čimdalje bolj slabi, mora preživeti le s pisateljvanja
skromnimi in negotovimi dohodki. A še ti dohodki
bodo se skrčili, ker se vid slabsa in mu bolehavost
brani napeto delovanje duševno.

Ljubljana, 1. oktobra 1889.

Dr. J. Vošnjak.»

Drugo spričalo od 8. maja l. 1889., ko je prosil
prosilec za državno pomoč, se glasi (bere — liešt):

• A e r z t l i c h e s B e u g n i s .

Es wird der Wahrheit gemäß bestätigt, daß Josef
Cimperman, Schriftsteller, 42 Jahre alt, trotz hervor-
ragender geistiger Entwicklung an beiden unteren Extremitä-
ten durch volle 30 Jahre an einer unheilbaren Lähmung
derart leidet, daß er sich gar nicht bewegen kann und bei
Locomotion getragen werden muß.

Da sich derselbe nebenbei in höchst ärmlichen Ver-
hältnissen befindet, und da er bei all dieser seiner Noth
und Hilflosigkeit vom geringen und ungewissen Ertrage
seiner literarischen Arbeiten noch eine unverförgte Schwester
zu erhalten hat, so wird sein Gefuch um eine allerhöchste
Künstlerunterstützung ärztlicherseits auf das dringendste und
wärmste befürwortet.

Laibach am 8. Mai 1889.

Dr. Friedrich Keesbacher,

k. k. Regierungsrath und Landes-Sanitätsreferent für Krain.»

Iz prečitaneja je videti, da je prosilec vsekako
vreden podpore visokega deželnega zbora. Finančni
odsek se je posvetoval o prošnji in je prišel istotako
do tega prepričanja. Povdarjati moram tu, da zavzema
Josip Cimperman jako odlično mesto v slovenski lite-
raturi, da je pesnik, kakor se nam jih je malo rodilo,
in da je, odkar je umrl Levstik, takorekoč naslednik
njegov na slovniškem polji. Prisluziti si ne more veliko,
ker ne more veliko delovati, jedino kar more, je to,
da piše par ur na dan, da si prisluzi nekoliko den-
narja. Tako bornega pisatelja, moža, ki bi bil vkljub
svoje bolezní duševno tako razvit, kakor je to naš
pesnik Cimperman, najti je le redkokedaj.

Ti razlogi so bili za finančni odsek prepričevalni
in zato predlaga:

«Visoki deželni zbor naj sklene, da se pisatelju
Josipu Cimpermanu dovoli iz deželnega zaklada za
dobo treh let podpora 300 glđ. na leto.»

Landeshauptmann-Stellvertreter Baron Apfaltrern:

Wünscht jemand zu diesem Antrage das Wort?

(Niče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Wenn nicht, so bitte ich die Herren, die diesem Antrage
zustimmen, sitzen zu bleiben.

(Obvelja. — Angenommen.)

Wir übergehen nun zum 14. Punkte der Tagesordnung,
daß ist:

14. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji
Vipavske kmetijske podružnice za odpis
dolga na modri galici.

14. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die
Petition der Landwirtschaftsgesellschafts-Filiale in
Wippach um Abschreibung der Schuld an Kupfer-
vitriol.

Poročevalec dr. Vošnjak:

Visoki zbor! Vipavska kmetijska podružnica prosi,
da visoki zbor odpiše ves dolg, katerega so si bili
naložili vinogradniki vipavski z nakupom modre galice.
V prošnji se navaja, da je strupena rosa uničila skorej
vse trsje, nasajeno v nižavah, da je lanskega leta
skušnja dokazala, da pomaga modra galica proti
peronospori in da so si jo vipavski vinogradniki vsled
tega naročili po c. kr. kmetijski družbi. Kmetijski družbi
se je namreč dovolil kredit 5000 glđ. za nakup modre
galice, ampak s tem pogojem, da jo mora prodajati
posameznim vinogradnikom ali celim občinam za
kolikor mogoče nizko ceno, vender pa ne takó, da bi
imela pri tem izgubo in da mora s časom povrniti
ta dolg. V Vipavi so vinogradi res v žalostnem po-
ložaji na eni strani vsled trtne usí, na drugi strani
vsled peronospore takó, da je bila letos prav slaba
vinska letina, tako da si vinogradniki niso mogli
toliko pomagati, da bi plačali svoj dolg in zato prosijo,
naj se jim odpiše. Vender pa finančni odsek ni mogel
pritti do drugega nasveta, nego da se prošnja odbije,
ker v njej ni navedenih nobenih števil, temveč se le

prosi, da se dolg vsem vinogradnikom odpiše, akoravno so med njimi tudi taki, kateri niso mislili prejeti modre galice kot dar, ampak za plačo. Zaradi te slabe informacije ni mogel finančni odsek nasvetovati odpisa dotičnega dolga. Mislim pa, da bode, ako kmetijska podružnica ali pa lastniki vinogradov dokažejo, da ne morejo dolga plačati, kmetijska družba že stavila navšet, kateremu bode mogoče ugoditi v prihodnje.

Nasvetujem v imenu finančnega odseka:

•Visoki deželni zbor naj sklene:

Prošnja Vipavske podružnice se odkloni.

Poslanec Lavrenčič:

Čudno se mi zdi, da je finančni odsek s tako lahko vestjo prišel do tega sklepa, da je prošnja popolnoma odklonil. Seveda, najlozje je reči, ne damo ničesar. Vsem gospodom je znana beda, katera traja v Vipavski dolini že leta in leta vsled trtne uši in peronospor, proti kateri se je lansko leto z velikim uspehom v okom prišlo, namreč s škropljenjem modre galice. Žalibog, lanskega leta pa ni bilo dobiti dosti modre galice tudi za drag denar ne. Letos se je zahvaliti deželnemu odboru in c. kr. kmetijski družbi, da se je nakupilo toliko modre galice, da so se trte ž njo poškopile, kar se je lani pokazalo, da je to v istini pomagalo k temu, da so trte postale zdrave, in tako je upati, da se bode v prihodnjem letu kaj pridelalo. Da je pa kmetijska podružnica Vipavska prišla s prošnjo, naj se dolg na modri galici odpiše, temu se ni čuditi, kajti Vipavci so pri vsi svoji marljivosti, pridnosti in varčnosti tako ubožali, da ni mogoče povedati. To je priznal okrajni glavar Postojnski sam, ter je poslal priporočilo visoki vladi in taista deželnemu odboru, kakor sem zvedel, naj se na uboge Vipavce ozira. To leto so nekateri vinogradniki tako malo pridelali, da ne bi zamogli plačati galico, kajti veliko vinogradnikov ni toliko pridelalo grozdja, kolikor stane njihov dolg na galici. Poznam nekatere občine, kjer je navada, da se daje kolektura v vinu, in te občine letos še polovice niso mogle odrajtati. Ne bodem dalje govoril o tej bedi, kajti mislim, da je vsem gospodom znana. Ko bi bili Vipavci poprej imeli modro galico, bi bila gotovo letošnja letina boljša, tako da bi mogli vsaj ta mali dolg poplačati. Sicer pa v tem položaji niso samo Vipavci, temveč je peronospora napravila tudi v mnogih krajih na Dolenjskem toliko škode, da bi ljudje želeli, da se jih kdo usmili, akoravno morebiti se niso došle prošnje. Pri tajniku kmetijske družbe sem videl, koliko občin je še na dolgu. Priporočal bi torej, naj bi bil slavni zbor naklonjen ubogim vinogradnikom in jim skušal kolikor mogoče pomagati.

Sicer stavljam predlog:

•Visoki deželni zbor naj sklene:

Deželnemu odboru se odstopa ta prošnja in on se pooblašča, da na podlagi natančnih poizvedovanj sme po svoji previdnosti dolgá za modro galico odpisati, oziroma obrok za povračilo podaljšati.

Prosim torej slavni zbor, naj blagovoli se na moj predlog ozirati, ter enoglasno skleniti, da se dolg kolikor mogoče odpiše, in za ostalo tirjanje do prihodnje trgatve počaka.

Landeshauptmann-Stellvertreter Baron Apfaltrern:

Der Herr Abgeordnete Lavrenčič beantragt, die Petition der Landwirtschaftsfiliale in Wippach sei an den Landesausschuß zu leiten, welcher zugleich ermächtigt werde, auf Grund genauer Erhebungen entweder theilweise die Schuld zur Abschreibung zu bringen oder aber eine Zufristung zu gestatten.

Ich bitte diejenigen Herren, welche diesen Antrag unterstützen, sich zu erheben.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Der Antrag ist genügend unterstützt und steht daher in der Debatte.

Wünscht noch jemand das Wort zu ergreifen? Der Herr Abgeordnete Pfeifer hat das Wort.

Poslanec Pfeifer:

Podpiram toplo predlog gospoda predgovornika, ker se ne ozira le na Vipavce, ampak tudi na Dolenjske vinogradnike, kateri se nahajajo v enaki bedi. Deželni odbor naj bi se na podlagi poizvedovanj oziral na najpotrebnejše.

Poročevalec dr. Vošnjak:

Kakor je iz poročila razvidno, se je na Dolenjskem mnogo takega dolga poplačalo in ako prevzamemo vse to na deželni zaklad, bi v prihodnjem letu nobena občina ničesar ne plačala. Sicer pa nimam ničesar proti predlogu gospoda poslanca Lavrenčiča, ker on nasvetuje, da deželni odbor poizveduje o tej stvari.

Landeshauptmann-Stellvertreter Baron Apfaltrern:

Ich erlaube mir zu bemerken, daß ich zunächst über den Antrag des Herrn Abgeordneten Lavrenčič den Entschluß des hohen Hauses einholen werde, weil dieser Antrag vom Antrage des Finanzausschusses abweicht.

Ich bitte diejenigen Herren, die dem Antrage des Herrn Abgeordneten Lavrenčič ihre Zustimmung erteilen, sich zu erheben.

(Obvelja. — Angenommen.)

Der Antrag ist angenommen und somit entfällt die Abstimmung über den Antrag des Finanzausschusses.

Wir übergehen nun zum 15. Punkte der Tagesordnung, daß ist:

15. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji občine D. M. v Polji za podporo in posojilo za razširjenje dvorazredne šole.

15. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Gemeinde Mariafeld um Bewilligung einer Subvention und eines Darlehens behufs Erweiterung der zweiclassigen Schule.

Poročevalec ces. svetnik Murnik:

Visoki zbor! Občina Devica Marije v Polji je vložila prošnjo do visokega deželnega zbora, v kateri navaja, da za razširjenje dvorazredne ljudske šole od leta 1889. pobira 10% priklado na neposrednje davke, katera bode pa po štirih letih znašala le 3463 gld, in da bode primankljeja se 2724 gld. Dalje navaja občina, da je imela v zadnjih letih mnogo troškov za napravo mrtvašnice na starem pokopališči, za napravo novega pokopališča in mrtvašnice na tem novem pokopališči, in sicer so znašali ti troški 8910 gld. 50 $\frac{1}{2}$ kr. Vsled tega ji je jako težko, izdati znatnih troškov za šolo, in zato se obrača do visokega deželnega zbora, da jej dovoli podporo za razširjenje tamošnje šole in brezobrestno posojilo, da bode mogla o pravem času pričeti in dovršiti delo.

Finančni odsek se ni mogel popolnoma strinjati z mnenjem občinskega zastopa, in sicer za to ne, ker ni prišlo do deželnega zbora in tudi ne do deželnega odbora onih podatkov, ki so podlaga končne rešitve takih prošenj. Kakor je visokemu zboru znano, podeljuje se podpore za šole na podlagi nasvetov deželnega šolskega sveta in deželni odbor nasvetuje potem deželnemu zboru take podpore s posebnim predlogom. Kar se pa tiče dovolitve brezobrestnega posojila, bil je finančni odsek mnenja, da to ni stvar deželnega zbora, temveč da ima o takih stvareh obravnavati deželni odbor.

Z ozirom na vse to predlagam v imenu finančnega odseka:

«Visoki deželni zbor naj sklene:

Na prošnjo občine D. M. v Polji, v kolikor zadeva razširjenje dvorazredne ljudske šole, se bode ozirati, kadar se bode obravnavalo o dotičnem nasvetu c. kr. deželnega šolskega sveta, v kolikor pa zadeva brezobrestno posojilo, izroča se pa deželnemu odboru v primerno rešitev.»

Landeshauptmann-Stellvertreter Baron Apfaltrern:

Wünscht jemand das Wort?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Wenn dies nicht der Fall ist, so bitte ich jene Herren, welche diesem Antrage zustimmen, sich zu erheben.

(Obvelja. — Angenommen.)

Wir übergehen nun zum 16. Punkte der Tagesordnung:

16. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji Metliške kmetijske podružnice za podporo za nakup modre galice.

16. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Landwirtschaftsgesellschafts-Filiale in Mötting um eine Subvention zum Ankauf von Kupfervitriol.

Poročevalec Detela:

Visoki zbor! V imeni finančnega odseka imam čast poročati o prošnji kmetijske podružnice Metliške za podporo za nakup modre galice ali bakrenega vitrijola. Prošnja se glasi (bere — šteš):

«Visoki deželni zbor! Blagostanje Belokranjske opira se na vinograde. Hirajo in prenehajo ti, hira in propada Belokranjska v gmotnem oziru. To velja o sodnem Črnomaljskem okraju, posebno še o Metliškem. Ima prvi večinoma zadostna polja, da si pridela vsakdanji kruh, mu je vendar trta dober pripomoček k boljemu obstanku. Metliški okraj je navezan na trtni pridelek: ž njim stoji in pade. Ne le, da vinograd davke plačuje, oskrbljuje vsakdanje hišne potrebe, vinograd kupuje premnogim družinam tudi vsakdanji kruh. To velja osebito od občin: Kot, Semič, Črešnjevec, Suhorje, Radovica, Draščice, deloma Božjakovo ter Metlika. Trto ohraniti, nje rast podpreti, pospešiti, je vsem sveta dolžnost. Boj proti trtni uši je silno težak, drag, uspeh več ali manj dvomljiv. Laglje se obvaruje trta drugega sovražnika: strupene rose.

Potrebno je, da se vinogradi, kateri še po trtni uši niso pokončani, škropé z modro galico. A manjim posestnikom je težko, da si kupijo za to potrebni material.

Kmetijski podružnici je nalog, skrbeti za sredstva v prospéh posameznih vrst kmetijstva. Modra galica je sigurno sredstvo proti peronosperi. Ker pa kmetijska podružnica nima na razpolaganje kapitala, da bi sama poskrbela zadostno modre galice, torej prespoštljivo prosi:

«Slavni deželni zbor naj blagovoli kmetijski podružnici Metliški podeliti izdatno pomoč za nakup modre galice.»

Takih prošenj je bilo že lansko leto mnogo v deželnem zboru v obravnavi, in deželni zbor se je oziral na nje v obilni meri in dovolil lani kredit, s katerim je kmetijska družba v Ljubljani nakupila cele vagone modre galice, tako da jej je bilo mogoče oddajati jo po fabriški ceni in čakati na plačilo od strani vinogradnikov, kateri, kakor je znano, večinoma še niso plačali svojega dolga, torej jim je bilo s tem posredovanjem jako pomagano.

Finančni odsek je prošnjo Metliške podružnice spoznal upravičeno in jo je dobrohotno uvaževal, ali meritorno je ni mogel rešiti, ker v prošnji ni navedeno, koliko bakrenega vitrijola bode ta podružnica potrebovala.

Zato predlagam v imenu finančnega odseka:

«Visoki deželni zbor naj sklene:

Prošnja podružnice Metliške za podporo za nakup bakrenega vitrijola se izroča deželnemu odboru v primerno rešitev.»

Poslanec Dragoš:

Slavni zbor! Častiti gospod poročevalec je prečital prošnjo kmetijske podružnice Metliške. Omenjal bi le veliko bēdo in revščino tamošnjega okraja, katera je narastla 1.) vsled trtne uši in 2.) vsled strupene rose. Ker proti trtni uši ni sredstva, treba je vsaj poskušati, da se z modro galico odpravi strupena rosa. Omenjam pa, da je prebivalstvo tamošnjega okraja tako ubožno, da ljudem ni mogoče kupiti si tega sredstva, in zato toplo priporočam, da se na prošnjo kmetijske podružnice Metliške ozir jemlje in se v

prihodnjem letu odloči primerna podpora za Metlisko okolico, da si bodo mogli posestniki nakupiti modre galice. Priporočam torej predlog finančnega odseka.

Landeshauptmann-Stellvertreter Baron Apfaltrern:

Wünscht jemand zu diesem Antrage das Wort? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Wenn nicht, so bitte ich die Herren, die diesem Antrage zustimmen, sitzen zu bleiben.

(Obvelja. — Angenommen.)

Wir übergehen nun zum 17. Punkte der Tagesordnung, das ist:

17. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji županstva v Kaplji Vasi za podporo za nakup gasilnega orodja.

17. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Gemeinde Kapljas um Bewilligung einer Subvention zum Anfaufe von Feuerlöschrequisiten.

Poročevalec ces. svétnik Murnik:

Visoki deželni zbor! Občina Kapljas, okraja Kamniškega, obrnila se je do deželnega zbora s prošnjo, v kateri omenja, da je že dvakrat dobila podporo, ki pa ne zadostuje za napravo vsega gasilnega orodja, da so prebivalci z davki preobloženi in da iz lastnih sredstev ne morejo zložiti potrebni znesek. Dalje občina tudi omenja, da ima Glavarjev zavod tam svoja poslopja, in zato misli, da bi bilo umestno, ako bi se iz Glavarjevega zaklada dovolila podpora za napravo gasilnega orodja. Finančni odsek ne more te prošnje také priporočati, kakor jo stavlja županstvo, mislil pa je, da bi bilo opravičeno, da se dá občini še nekoliko podpore in da dela potem deželni odbor na to, ker morda občina Kapljas ne bode mogla nikdar omisliti si gasilnega orodja iz svojih sredstev, da bi se združile s to občino še nekatere druge, da si nakupijo gasilnega orodja.

Zató predlagam v imeni finančnega odseka:

«Visoki deželni zbor naj sklene:

Prošnja občine Kapljas se izroča deželnemu odboru, da se pri razdelitvi podpor iz gasilno-stražnega zaklada na njo ozira.»

Landeshauptmann-Stellvertreter Baron Apfaltrern:

Wünscht jemand das Wort? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Nachdem dies nicht der Fall ist, so bitte ich jene Herren, welche diesem Antrage zustimmen, sitzen zu bleiben.

(Obvelja. — Angenommen.)

Wir übergehen nun zum 18. Punkte der Tagesordnung:

18. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji društva «Pravnik» za podporo za izdajo slovenske pravne terminologije.

18. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Vereines «Pravnik» um Bewilligung einer Subvention behufs Herausgabe der slovenischen juridischen Terminologie.

Poročevalec Višnikar:

Visoki zbor! Društvo «Pravnik» v Ljubljani prosi denarne podpore za izdajo slovenske pravne terminologije. V prošnji se navaja, da je slovensko uradovanje težavno zlasti zaradi tega, ker nimamo še knjige, v kateri bi lahko vsakdo poiskal prikladnega izraza za juridični ali politični pojem, in da je društvo zato sklenilo, pregledati slovensko juridično-politično terminologijo in sestaviti tako strokovni nemško-slovenski slovar. Obrnilo se je do raznih slovenskih pravnikov, katerih spisuje sedaj nad 60 ves pravniški jezik iz državnih in deželnih zakonikov in iz drugih pravnih knjig. Končna osnova redakcije se bode prepustila praktičnemu pravniku in jezikoslovcu, kar bode stalo najmanj 1400 gld. Ker društvo nima premoženja, da bi poravnalo toliko stroškov in ker že itak 60 pravnikov brezplačno in prostovoljno sodeluje, prosi društvo privoljenja primerne podpore.

Glavna nedostatnost pri slovenskem uradovanju je to, da po raznih krajih razni juristi rabijo razne termine za isti pojem, društvo pa hoče s svojim podjetjem doseči enakomernost v tem oziru. Društvo «Pravnik» deluje jako marljivo, izdaje svoj organ in je tekom dveh let priredilo tudi izdajo dveh knjig, namreč kazenskega zakona in kazensko-pravdnega reda v obliki Manzove izdaje. Slovenska pravna terminologija bi bila občne koristi in tudi pri zakonodajstvu jako važna, in zato predlaga finančni odsek:

«Visoki deželni zbor naj sklene:

Društvo «Pravnik» v Ljubljani se dovoljuje podpore za izdajo nemško-slovenske pravne terminologije v znesku 500 gld. iz deželnega zaklada, katero je pa izplačati sele po izdaji te terminologije.»

Landeshauptmann-Stellvertreter Baron Apfaltrern:

Der Antrag des Finanzausschusses geht dahin, es werde dem Vereine «Pravnik» zur Herausgabe der slovenischen juridischen Terminologie eine Unterstützung von 500 fl. aus dem Landesfonde bewilliget.

Wünscht jemand zu diesem Antrage das Wort zu ergreifen?

Der Herr Abgeordnete Dr. Schaffer hat das Wort.

Abgeordneter Dr. Schaffer:

Ich will mich nicht in eine ausführliche Debatte über die Zweckmäßigkeit der Herstellung einer solchen Terminologie einlassen, ich beabsichtige auch nicht zu untersuchen, ob der mitgetheilte Weg der richtige dazu ist, muß aber constatieren, daß es nach meiner Meinung nicht Aufgabe des Landes sein kann, derartige Zwecke eines Privatvereines, der zudem sehr zahlungsfähige Mitglieder hat, aus öffentlichen Mitteln zu unterstützen. Es handelt sich hier um

Privat- und nicht um öffentliche Zwecke und wenn um öffentliche, so gewiß nicht um solche, welche in die Competenz des Landtages fallen.

Ich werde gegen den Antrag stimmen, weil ich es nicht statthaft ansehe, Gelder des Landes, also Gelder der Steuerträger, in dieser Weise zu verwenden.

Poslanec dr. Papež:

Visoki deželni zbor! Gospod poslanec dr. Schaffer pravi, da ni načelo, ali da ni namen dežele, da bi privatne namene podpirala. Akoravno bi lahko ugovarjal tudi gledé splošne veljavnosti te trditve, hočem gospodu predgovorniku le stvarno ugovarjati z ozirom na predležečo prošnjo. Namen, katerega ima društvo «Pravnik» je eminentno javne važnosti, je eminentno v korist dežele naše in cele naše države. Kaj hoče društvo s tem, da izdaje terminologijo? Uverjen sem, da je gospodu poslancu dr. Schafferju znano, da imamo le eno juridično terminologijo slovensko, ali ta je stara in je bila izdana leta 1853. Ta terminologija obsega jeden zvezek, kateri šteje 694 strani ali 44 pol in ima 17.300 terminov. Druge slovenske terminologije, kakor je znano, nimamo. Ena terminologija je pač še, ki jo je namreč izdal lani umrli Cigale, ta je pa izrečno namenjena le za srednje sole, ni juridična, druge terminologije pa nimamo. Terminologija od leta 1853. ne zadostuje več sedanji praksi in še manj teoriji, ne ujema se z onimi zakoni, kateri so prišli v veljavnost zadnjih 30 let, in kar se tiče slovenskih zakonov, se tudi ti vselej ne ujemajo med seboj v izrazih. Temu je dvojni uzrok, prvič, ker zakoni niso istodobni in drugič, uzrok je velikanski razvoj slovenske literature sploh in tudi razvoj juridične literature tekem zadnjih 30 let, ali od tistega časa, odkar imamo konstitucionalno življenje. Tako je prišlo do položaja, da je nastala neka prosta, nezistemizovana terminologija, katera je postala s časom nejasna in take terminologije, katera ni uredovana, imamo, lahko rečem, preveč. Treba je torej napraviti sistem v uradnih izrazih, in želja slovenskega naroda je, da se ta sistem čim preje uredi. Narod slovenski želi, da ga razume sodnik, da ga ne razume krivo, in to velja tudi gledé drugih uradnikov. Tu sem pri tisti točki, pri kateri bi še nekaj ugovarjal gosp. poslancu dr. Schafferju in trdil, da ravno zaradi tega, če sodnik ne razume vsaki naroda slovenskega, ravno zaradi tega naj on drugače judicira, ali recimo, drugače pomaga slovenskim strankam in zato naj njemu služi terminologija, in zato je važnega državnega in deželnega pomena prošnja, katero sem tukaj izročil, oziroma želja društva je danes, da dobi podporo, da izda novo juridično terminologijo. Takemu važnemu in vzvišenemu namenu pa ustreza delovanje, katero se je pričelo od strani društva «Pravnik». Pričelo se je pred pol letom, dela se brezplačno, sodelovalci iz vseh stanov nabirajo terminov iz vseh zakonov in jih pošiljajo društvu. Kar bode nabranega — in veliko je že nabranega — bode treba uredovati in sedaj predem na vprašanje, koliko bode vse to stalo. Uredovanje bode trajalo eno ali poldrugo leto, kajti uredovanje terminologije od l. 1853. je trajalo, kakor je

znano gospodu dr. Schafferju, štiri leta, namreč od leta 1849. do leta 1853. Računam torej malo, če pravim, da bode to delo trajalo poldrugo leto in treba bode zato najmanj dva veččaka, jurista in filologa, da bode delo natančno in temeljito. Treba bode, da se odškodujeta ta dva veččaka primerno visoko, treba bode pisarne in pisarniskih potrebščin, in če za vse to računim 100 gld. na mesec, je to gotovo tudi skromni znesek, in potem imamo za poldrugo leto potrebsčine že 1800 gld. Kaj pa troški za tisk, koliko bodo ti znašali, in o tem v prošnji se ničesar ni omenjenega? Vzemimo staro terminologijo, katera šteje 44 pol — nova terminologija bode obsezala gotovo tudi najmanj toliko — in ako računim za tisek in papir polo po 20 gold., znašalo bi to 880 gold., in 20 gold. za polo gotovo ni preveč računjeno, kajti toliko stane pola sedanjega strokovnjaškega lista «Pravnik». Jaz mislim, da moremo reči, da splošni troški ne bodo znašali le 1400 gld., kakor je navedeno v prošnji, kjer se na tisek ni oziralo, temveč približno 3400 gld., ne oziraje se na to, da se bode, kar se tiče tiskovnih troškov, morebiti kaj dobilo pri razprodaji povračila.

Predlog finančnega odseka za 500 gld. podpore je torej primeren, in zato ga toplo podpiram.

Poročevalec Višnikar:

Ker je častiti gospod neposredni predgovornik obsirno govoril o važnosti in potrebi slovenske terminologije in o troških, katere bode izdaja prouzročila, poudarjam nasproti poslancu dr. Schafferju le to, da to ni nikakor privatno delo, ker društvo ne misli doseči pri tem nobenega dobička, temveč delo je eminentno patrijotičnega pomena in bode dobro došlo vsem slovenskim uradnikom in posebno onim, kateri niso dovolj zmožni slovenskega jezika. Priporočam torej samo se enkrat predlog finančnega odseka.

Landeshauptmann-Stellvertreter Baron Apfaltrern:

Wir schreiten nun zur Abstimmung, und ich bitte jene Herren, welche dem Antrage des Finanzausschusses ihre Zustimmung ertheilen, sich zu erheben.

(Obvelja. — Angenommen.)

Wir übergehen zum 19. Punkte der Tagesordnung, daß ist:

19. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji županstva na Studenci za podporo za popravo občinske ceste.
19. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Gemeinde Brunn Dorf um Bewilligung einer Subvention für die Reparatur einer Gemeindefraße.

Poročevalec Višnikar:

Čast mi je poročati o prošnji županstva na Studenci za podporo za popravo občinske ceste od Studenca do Radelske grajsčine. V prošnji se navaja, da

je ta občinska cesta 3.5 km dolga, da so tla mehka in da je treba veliko kamenja in šute, da se cesta popravi, kar je nujna potreba. Občina je revna, in ker je trpela l. 1888. vsled toče, l. 1889. pa vsled strupene rose, bi stroškov sama ne mogla pokriti. Ker pa iz prošnje ni razvidno, ali je dotična poprava res potrebna in tako važna, da bi se mogla dovoliti deželna podpora, finančni odsek ni mogel končno sklepati o prošnji, temveč nasvetuje, da se odstopi deželnemu odboru v primerno rešitev.

Predlagam torej v imenu finančnega odseka:

«Visoki deželni zbor naj sklene:

Prošnja občine Studenec za podporo k popravi občinske ceste od Studenca do Radelske graščine odstopa se deželnemu odboru, da umestnost poprave te ceste in potrebo prosilcev preiskuje in odnosno dovoli primerno podporo iz kredita za cestne namene.»

Landeshauptmann-Stellvertreter Baron Apfaltrern:

Wünscht jemand das Wort?

(Niče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Wenn dies nicht der Fall, so bitte ich jene Herren, welche diesem Antrage zustimmen, sich zu erheben.

(Obvelja. — Angenommen.)

Es ist der Wunsch ausgesprochen worden, daß der 20. Punkt von der Tagesordnung der heutigen Sitzung abgesetzt werde.

Wir übergehen daher zum 21. Punkte der Tagesordnung, daß ist:

21. Ustno poročilo finančnega odseka o napravi zavoda za gluhoneme in slepe (k prilogi 52.).

21. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Errichtung einer Taubstimm- und Blindenanstalt (zur Beilage 52.).

Poročevalec Klun:

Visoki zbor se je že večkrat bavil z vprašanjem, kako bi se dalo skrbeti za gluhoneme in slepe otroke, in se je veliko trudil, da bi dežela dobila v oskrbovanje Holzapfelovo ustanovo in iz nje plačevala troške za uzgojo nesrečnih otrok v vnanjih zavodih, dokler lastnega zavoda nimamo. Gospodom je znano, kaj je dozdej oviralo naše sklepe in zakaj nam ni bilo mogoče jih zvršiti. Vlada se nam je odločno upirala in zato ne preostaje drugega, če hočemo za gluhoneme kaj storiti, nego misliti na lastni zavod za gluhoneme in zanj obrniti denar, kar ga je nabranega v ta namen. Dotičnega denarja je skupaj 323.154 gld. 26 1/2 kr., in sicer je znašala konec leta 1889. Wolfowa zapuščina 44.563 gld. 95 1/2 kr., Holdheimova 17.203 gld. 38 1/2 kr., Stubenbergova 7760 gld. 05 kr., Holzapfelova zapuščina pa do 16. oktobra letošnjega leta 253.626 gld. 87 1/2 kr., vsega skupaj torej 323.154 gld. 26 1/2 kr., kateri znesek bode do konca prihodnjega leta narastel na okroglih 340.000 gld. Ta zaklad je

torej sam po sebi tako ogromen, da bode gotovo mogoče izhajati, ako napravimo lastni zavod za gluhoneme, kajti če se za poslopje izda 90.000 gld. do 100.000 gld., ostaja potem se vedno toliko glavnice, da bode mogoče preskrbljevati otroke in vzdrževati zavod, zlasti ker ne bode treba skrbeti za več nego za 50 do 60 gluhonemih otrok. Knezoškofijstvu je bilo namreč naznanjenih 76 takih otrok, in sicer 51 dečkov in 25 deklic; v starosti od 5. do 14. leta jih je 72, med njimi za šolo sposobnih 57, nesposobnih 6 in gledé 8 otrok v tem oziru ni ničesar povedanega. Po teh natančnih poizvedbah smemo torej računati na 60 gojencev. Za prvo leto pa tudi zaradi tega ne bode treba veliko izdati, ker se pričinja šele prvi tečaj in bomo imeli le kakih 15 do 20 gluhonemih dečkov v zavodu, gledé deklic pa nam za nekoliko let se vedno ostaja prilika, spravljati jih v Šmihel pri Novem Mestu v zavod šolskih sestrá, kjer so prav dobro preskrbljene. Velik del dotične glavnice se bode torej se vedno obrestoval in pomnoževal.

Enako, kakor je treba preskrbeti zavoda za gluhoneme, je pa treba skrbeti tudi za slepe otroke. Ali gledé slepcev je stvar malo drugačna, ker nimamo toliko denarja kakor za gluhoneme; skupna glavnica znaša le 89.625 gld. 47 1/2 kr.; obresti te glavnice se pa vsako leto sproti porablja za ustanove onih otrok, katere imamo v zavodu v Lincu. Vsled tega ni misliti, da bi se ta glavnica tako izdatno povišala, da bi se mogel napraviti lastni zavod. Pri ustanovitvi zavoda za slepe bo torej treba poseči v deželni žep ter nekoliko prispevati iz deželnega denarja. Sicer pa slepcev za šolo sposobnih ni dosti. Po naznanilih, katera so došla knezoškofijskemu ordinarijatu je za šolo godnih slepih otrok v starosti od 5. do 14. leta samo 14, in sicer 7 dečkov in 7 deklic. Za teh 14 otrok pa ne bode treba posebnega zavoda, ampak finančni odsek je mislil, da bi bilo najbolje oba zavoda spraviti pod eno streho in ju združiti, pa le v tem smislu, da bi imela skupno poslopje in skupne režijske troške; gledé pouka in prostorov pa bi morali biti gluhonemi in slepi čisto ločeni. Ker bi se poslopje zidalo z denarji gluhonemnice, moral bi ta zavod za one prostore, katere bi prepuščal za slepe, dobivati v povračilo nekako najemščino, katera bi se izplačevala iz zaklada za slepe ali pa v kolikor bi ta glavnica ne zadostovala, iz deželnega zaklada.

Finančni odsek je mislil, da bi bilo morebiti mogoče dobiti tudi še od drugod kakšno podporo. Pred kakimi dvajsetimi leti je umrla Medjatova gospa in zapustila svojo hišo knezoškofijstvu v dobrodельne namene. V oporoki svoji pa je izrekla, da bi najbolj želela, ako bi se njena hiša porabila za sirotišnico. Sirotišnica se sicer tam ni napravila, in poslopje bi za to tudi ne ugajalo, kakor tudi ne zavod, katerega nameravamo napraviti za gluhoneme in slepe otroke; kajti hiša je zidana po svojem načrtu za stranke. Ker so pa gluhonemi in slepi otroci gotovo največje sirote ne samo v naši deželi, ampak sploh na svetu, mislil je finančni odsek, da bi bilo z ozirom na dotično oporoko morebiti mogoče od knezoškofijstva iz prihodkov Medjatove hiše dobivati kako podporo za zavod slepih in gluho-

nemih otrók. Zato je finančni odsek sodil, da naj bi deželni odbor, kadar hode pretresal vprašanje, kako bi se ustanovil ta zavod, tudi vprašal knezoškofijski ordinarijat, ali bi bilo mogoče dobiti za ta zavod vsako leto nekaj podpore iz dohodkov Medjatove hiše.

Da ne govorim preobsirno, ker čas že poteka in ker poročilo deželnega odbora obširneje in natančneje obsega vse te reči, ter se v njem nahaja tudi poučljiva razprava gledé ustanovitve dotičnega zavoda, gledé notranje uravnave, ali naj se namreč osnuje kot internat ali eksternat, priporočam le še, da naj slavni deželni zbor pritrdi nasvetu, katerega predlaga finančni odsek. Nasvet finančnega odseka se popolnoma strinja s predlogom deželnega odbora, katerega le dopolnjuje z nekaterim dostavkom gledé podpore, katere bi bilo pričakovati iz dohodkov Medjatove hiše. Dotični predlog se glasi:

«Visoki deželni zbor naj sklene:

Deželnemu odboru se naroča gledé ustanovitve zavoda za gluhoneme in slepe na Kranjskem zvršiti temeljite poizvedbe, v sporazumljenji s c. kr. deželno vlado sestaviti dotični program, se spustiti v dogovor tudi s prečastitim knezoškofijstvom zaradi morebitne podpore iz prihodkov Medjatove hiše, ter poročati o tem v prihodnjem zasedanji in staviti nasvete.»

Natančnejih predlogov niti finančni odsek, niti deželni odbor ni mogel priporočati visokemu deželnemu zboru, ker mora deželni odbor poprej šele natanko poizvedeti, koliko stanejo v drugih takih zavodih režijni troški, hrana, obleka, koliko učitelji in učni pripomočki itd.; sele potem, kadar deželni odbor vse to zvê, mu bode mogoče staviti konkretne predloge gledé ustanovitve zavoda samega.

Landeshauptmann-Stellvertreter Baron Apfaltrern:

Wünscht jemand zu dem Antrage des Finanzausschusses zu sprechen.

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Nachdem dies nicht der Fall ist, so ersuche ich diejenigen Herren, welche dem vernommenen Antrage die Zustimmung ertheilen, sitzen zu bleiben.

(Obvelja. — Angenommen.)

Der Antrag ist angenommen.

Der Herr Abgeordnete Kersnik hat sich zu einem formellen Antrage das Wort erbeten; ich ertheile ihm dasselbe.

Poslanec Kersnik:

Usojam se, opozarjati častito gospôdo, da je bila že pozna ura in da ima železniški odsek nocoj še svojo sejo, katera utegne tudi dolgo trajati. Zato predlagam konec seje.

(Odobranje. — Beifall.)

Landeshauptmann-Stellvertreter Baron Apfaltrern:

Der Herr Abgeordnete Kersnik beantragt Schluß der Sitzung. Ich ersuche nun jene Herren, die diesem Antrage beistimmen, sich zu erheben.

(Obvelja. — Angenommen.)

Bevor wir zum Schlusse der Sitzung schreiten, erlaube ich mir die Mittheilung zu machen, daß der Ausschuss für die Unterkrainer Bahnen gebeten ist, sich heute Nachmittag um 5 Uhr zur Sitzung zu versammeln. Weiters ist der Finanzausschuss gebeten, sich morgen Samstag um 10 Uhr Vormittag zur Sitzung einzufinden. Der Verwaltungsausschuss versammelt sich Montag Nachmittag um 4 Uhr.

Die Tagesordnung für die nächste Sitzung, welche ich mir erlaube, für den nächsten Dienstag um 10 Uhr Vormittag in Vorschlag zu bringen, ist folgende:

(Glej dnevní red prihodnje seje. — Siehe Tagesordnung der nächsten Sitzung.)

Wünscht noch jemand das Wort?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Nachdem sich niemand meldet, schließe ich die Sitzung.

Konec seje ob 2. uri 45 minut popoldne. — Schluß der Sitzung um 2 Uhr 45 Minuten Nachmittag.

